

**MONITORING
EVROPSKÉ LEGISLATIVY –
DUBEN/KVĚTEN 2005**

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2005

OBSAH

EXECUTIVE SUMMARY	3	1.3 Komise	16
		Internetová konzultace o označování původu výrobků na vnitřním trhu EU	16
		Kampaň proti hluku	17
		Pětiletý akční plán pro oblast svobody, bezpečnosti a spravedlnosti	17
		7. rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj	18
		Zelená kniha o zabezpečení dodávek energií	18
I. ČÁST		1.4 Rada	18
Monitoring konkrétní legislativy či legislativních programů, které jsou v současnosti na pořadu jednání evropských institucí – vybrané oblasti	12	1.4.1 COMPETITIVENESS COUNCIL	18
1.1 Evropský parlament	12	Rámcové směry pro zaměstnanost a růst	18
Finanční perspektiva 2007–2013	12	1.4.2 COREPER	19
Kampaň proti obezitě	13	Návrh směrnice o pracovní době strojvůdců	19
Návrh nařízení týkající se potravinových doplňků	13	1.4.3 TRANSPORT, TELECOM AND ENERGY COUNCIL	19
Otázka mobility pacientů	14	Směrnice o zpoplatnění silniční infrastruktury	19
Směrnice o energetické účinnosti a energetických službách	14	Třetí železniční balík	20
Směrnice o náhradních dílech pro automobily	14	II. ČÁST – PŘÍLOHA	
Směrnice o pracovní době	14	Aktuální problémové oblasti spjaté s legislativní aktivitou či její intenzivní přípravou	22
Směrnice o službách	15	2.1 Finance EU	22
Úpravy režimu uznávání profesních kvalifikací	15	2.2 Lisabonská strategie	25
Zpráva o integrované reformě v oblasti politik sociální ochrany, rozpočtu, hospodářství, zaměstnanosti a financí	16	2.3 Zemědělství	25
1.2 Hospodářský a měnový výbor	16		
Zpráva o volném pohybu tabákových výrobků a alkoholických nápojů	16		

EXECUTIVE SUMMARY

I. ČÁST

Monitoring konkrétní legislativy či legislativních programů, které jsou v současnosti na pořadu jednání evropských institucí – vybrané oblasti

1.1 Evropský parlament

Finanční perspektiva 2007–2013

- Jednání Rozpočtového výboru EP 10. května dominovala diskuse o nové finanční perspektivě.
- K zajímavému posunu dochází v problematice nejožehavějšího bodu diskusí probíhajících o nové finanční perspektivě na půdě všech tří klíčových evropských institucí (Komise, Rady i EP) – problematice maximálního procentuálního rozpočtového stropu ve vztahu ke GNI EU.
- *Obsah Bögeho zprávy*
- Zpráva nyní obsahuje oproti původnímu návrhu Komise z února 2004 několik velmi konkrétních změn – krátí administrativní výdaje o 10%, snižuje výdajové stropy v některých oblastech (především koheze a strukturální politika, kde by neměl být realizován nový finanční nástroj pro oblasti, které se dostanou do neočekávaných ekonomických potíží), změny se mají dotknout též nového rozšíření o Rumunsko a Bulharsko, a to v oblasti, na níž tyto země (především Rumunsko) měly velký zájem – přímé platby do zemědělství, které v původním návrhu již figurovaly, ačkoli tyto dva státy, v nichž zemědělství představuje významný problém, ještě členy EU nejsou.
- Naopak více než 200 mil. Euro má být přesunuto do rezerv určených na „mimořádné výdaje“, což má zajistit větší flexibilitu a možnost navýšit v nutných případech finance v některých oblastech nad původně plánovaný rámec.
- *Sporné body*
- Proti kompromisní zprávě poslance Bögeho se vesměs postavili především představitelé frakce Evropské levice a severských zelených (EUL/NGL), v níž zasedají též zástupci KSČM, kteří

vesměs protestovali proti příliš liberálnímu duchu zprávy a též požadovali zachovat Komisi navrhovaný strop 1,14% GNI EU, tedy velkorysejší „utrácení“ z evropského rozpočtu a vyšší nastavení jednotlivých výdajových stropů. Pokud jde o dílčí body Bögeho zprávy, jedním z nejspornějších se stává kapitola zemědělství ve spojení s dalším rozšířením EU.

- Zpráva totiž v původní podobě, předložené hlasování Rozpočtového výboru, explicitně obsahovala jeden z nejkontroverznějších návrhů – spolufinancování CAP z rozpočtů členských států.
- *Hodnocení Bögeho zprávy*
- Bögeho zprávu lze v konečné podobě, jak byla přijata Rozpočtovým výborem EP, v řadě hledisek kritizovat.
- Je např. poměrně nekonkrétní v bodě, který je důležitý též pro ČR coby nový členský stát, který počítá v následujících letech s možností čerpat významně prostředky ze strukturálních fondů. Původní návrh Komise počítá s tím, že objem čerpaných prostředků nesmí během rozpočtového roku překročit 4% GNI daného státu, s čímž noví členové nesouhlasí, Bögeho zpráva tento problém nijak neřeší, hovoří pouze o potřebě „větší flexibility“ pokud jde o tento strop.

Kampaň proti obezitě

- Výbor EP pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele 21. dubna odmítl jeden z hlavních pilířů Komise v jejím boji proti obezitě, který zahájila 15. dubna ústy komisaře Markose Kyprianoua.
- Výbor poměrem 30:15 odmítl návrh Komise o zákazu matoucích nutričních informací, resp. tzv. nutriční profily, které měly zakázat, aby potraviny s velkým množstvím tuku, cukru či soli mohly být označeny jako „zdravé“.
- *Sporné body*
- Proti rozhodnutí se už ohradila spotřebitelská organizace BEUC, která vyjádřila své zklamání a označila rozhodnutí za „nahrávající některým hráčům na poli potravinářského průmyslu, zvláště v Německu a Británii.“

Návrh nařízení týkající se potravinových doplňků

- Výbor EP pro veřejné zdraví a bezpečnost potravin při prvním čtení 26. dubna podpořil poměrem 49:5 návrh Komise dotýkající se potravinových doplňků.
- Navrhované nařízení by mělo sjednotit posuzování potravinových doplňků v celé EU.
- *Sporné body*
- Podle výboru bude nutné opatřovat potravinové doplňky adekvátními (podrobnými) informacemi o jejich užívání, o rizicích předávkování ap. To je poněkud překvapivé, a to ze dvou důvodů. EP se především několik dní před hlasování výboru postavil v jiné, ale podobné záležitosti (uvádění nutričních údajů) na stranu slabší regulace ve prospěch ochrany spotřebitele.
- *Legislativní pozadí*
- Rozhodovací proces je teprve na začátku a lze předpokládat, že přesáhne standardní dobu, která je pro spolurozhodování EP a Rady stanovena.

Otázka mobility pacientů

- Výbor EP pro životní prostředí a veřejné zdraví 26. dubna přijal iniciativu, podle níž by EU měla urychleně vytvořit koherentní rámec pro mobilitu pacientů, do začátku alespoň akční plán Komise.
- Výbor se postavil za vyjmutí otázky mobility pacientů z předmětu směrnice o službách a za její samostatné ošetření s tím, aby v nové normě byl implementován rozsudek ESD, který se týká náhrad léčebných výloh při ošetření v jiném než domovském státě.
- *Směrnice o energetické účinnosti a energetických službách*
- Výbor EP pro průmysl, výzkum a energetiku 20. dubna přijal několik pozměňovacích návrhů k návrhu Komise vytvořit směrnici o energetické účinnosti a energetických službách.
- *Obsah směrnice*
- Podstatou cílů má být snižování spotřeby energie. Komise navrhla, aby se ročně snižovala spotřeba o 1 %. Rothe se postavil za to, aby v letech 2006–2009 klesla spotřeba o 3 %, v letech 2009–2012 o 4,5 % a v letech 2012–2015 o 5 %.
- *Sporné body*
- Postoj výboru EP podpořila Rada evropských municipalit a regionů a organizace Eurima, která reprezentuje výrobce izolačních materiálů. Proti se vyslovila organizace Eurochambers (Evropská komora obchodu a průmyslu) a frakce EPP-ED včetně několika liberálních poslanců.

Směrnice o náhradních dílech pro automobily

- 21. dubna proběhla na půdě výboru EP pro právní záležitosti veřejná debata o navrhované směrnici o náhradních dílech na automobily, která má doplnit směrnici 71 o právní ochraně designu z roku 1998.
- *Sporné body*
- Cílem připravované směrnice je vyjmout viditelné náhradní díly z monopolu výrobců automobilů. Ti namítají, že přijetí normy povede ke snížení bezpečnosti jejich produktů a navíc se nijak výrazně neodrazí na ceně, jejímž snížením Komise ve prospěch směrnice argumentuje.
- Opačného názoru jsou právníci, byť připouštějí, že přijetím směrnice může docházet k porušování práva na duševní vlastnictví, které garantuje i dohoda WTO TRIPs.

Směrnice o pracovní době

- V EP se v průběhu dubna obnovil boj o směrnici o pracovní době, který vyvrcholil přijetím zprávy EP ve druhém čtení daného návrhu.
- *Sporné body – otázka tzv. opt-out klauzule*
- Britský konzervativní poslanec Philip Bushill-Matthews se před projednáváním zprávy, kterou o návrhu směrnice připravil jeho parlamentní zpravodaj, socialista Alejandro Cercas, a o níž se 20. dubna hlasovalo ve výboru pro sociální věci EP, postavil proti zákazu tzv. opt-out klauzule, která umožňuje po dohodě zaměstnávat pracovníky nad rámec povolené týdenní pracovní doby. Bushill-Matthews se obrátil i na britského premiéra Tonyho Blaira.
- Za Brita se postavil i český poslanec Milan Cabrnok a představitelé zaměstnavatelských organizací včetně UEAPME – všichni s názorem, že zachování opt-out napomůže zachovat flexibilní pracovní trh EU obecně. Většina poslanců EP se však při hlasování ve výboru pro sociální věci vyjádřila v opačném smyslu a podpořila zpravodaje Cercase (a potažmo odborové organizace ETUC proti zaměstnavatelům z UNICE a UEAPME).
- *Legislativní pozadí*
- V podobném duchu hlasoval i Výbor regionů 13. dubna a plénum EP 11. května. Opt-out bude muset podle názoru EP do tří let od vstupu směrnice v platnost zcela zmizet (navzdory názoru Komise, která usiluje o podržení možnosti opt-out v případě kolektivního vyjednávání).

Směrnice o službách

- Poslankyně EP Evelyne Gebhardt 18. dubna představila pozměněný návrh směrnice o službách. 19. dubna se jím zabýval výbor EP pro vnitřní trh.
- Návrh kompletně pozměnil základní ideu, aby byla norma relativně jednoduchá a snadno aplikovatelná, a akcentuje zachování stávajících sociálních, environmentálních a pracovních standardů a standardů ochrany spotřebitele. Poslankyně vyňala z předmětu směrnice otázky zdraví, vzdělávání, kultury, sociálních služeb, sázkových her (gambling) a vymáhání dluhů a obecně služby veřejného zájmu, které adekvátně definovala. Zároveň redefinovala tzv. princip originality (nahradila jej prakticky méně liberalizujícím principem vzájemného uznávání) a omezila jeho uplatňování tím, že představila princip země určení pro služby typu nakládání s odpady a cestovní kanceláře.
- *Sporné body nového návrhu*
- Nový návrh předpokládá nikoliv deregulační, ale reregulační opatření: standardizaci a harmonizaci.
- Poslanci EP jsou v otázce pozměněného návrhu nejednotní.

Úpravy režimu uznávání profesních kvalifikací

- Výbor EP pro vnitřní trh 26. dubna přijal řadu pozměňovacích návrhů ke společnému postoji Rady, jenž se týká úpravy režimu uznávání profesních kvalifikací v EU.
- Obecně lze říci, že výbor učinil kroky k výraznému zpřísnění uznávání kvalifikací. Plénum EP se k návrhům svého výboru vyjádřilo 11. května a odsouhlasilo je.
- *Obsah a hodnocení pozměňovacích návrhů*
- EP požaduje, aby každý pracovník, který se pohybuje po EU měl kartu, do níž by se zaznamenávaly nejen všechny jeho kvalifikace, ale i postihy, které by mu dále znemožnily v jiné zemi pracovat. Krom toho se EP postavil za povinné jazykové testy pro migrující pracovníky.
- Notáři mají být vyjmuti z předmětu směrnice. EP rovněž navrhl, aby se stanovila pětistupňová škála vzdělanosti, s níž se bude porovnávat úroveň dosažené kvalifikace (neznamená však harmonizaci vnitrostátních systémů vzdělávání).

Zpráva o integrované reformě v oblasti politik sociální ochrany, rozpočtu, hospodářství, zaměstnanosti a financí

- Výbor EP pro sociální věci přijal 21. dubna zprávu, která doporučuje zahájit integrovanou reformu v oblasti politik sociální ochrany, rozpočtu, hospodářství, zaměstnanosti a financí.
- EP se ve své zprávě vyslovil proti uvolnění pravidel Paktu stability a růstu, které bylo dohodnuto na březnovém summitu Evropské rady.
- Zpráva obecně není pro žádný ze subjektů závazná.

1.2 Hospodářský a sociální výbor

Zpráva o volném pohybu tabákových výrobků a alkoholických nápojů

- Hospodářský a měnový výbor EP 26. dubna přijal nezávaznou zprávu, podle níž by měl být v EU nastolen zcela volný pohyb tabákových výrobků a alkoholických nápojů pro osobní potřebu.
- Národní orgány by pohyb kontrolovaly pouze v případě komerčního využití daných produktů. Vzhledem k tomu, že jde o relativně převratný návrh, s nímž nejspíše nebudou členské země souhlasit z důvodu výběru spotřební daně, nelze v nejbližší době očekávat v této věci žádný zásadní posun.
- *Sporné body*
- 27. dubna vystoupila Evropská konfederace obchodníků s tabákem (CEDT) s návrhem zpřísnit kontroly na hranicích tak, aby se zabránilo nelegálnímu pašování tabáku. Realizace tohoto požadavku by pochopitelně byla v naprostém nesouladu s návrhem výboru EP, alespoň v jedné z jeho částí.

1.3 Komise

Internetová konzultace o označování původu výrobků na vnitřním trhu EU

- Evropská komise spustila 20. dubna webovou konzultaci o označování původu výrobků na trhu EU.
- V současné době neexistuje v tomto směru žádná povinnost a značení původu je na libovůli jednotlivých producentů. Komise chce prostřednictvím konzultace zjistit, zda je stávající stav vyhovující a zda se spotřebitelé řídí informací o původu výrobků. Přitom už připravuje nařízení, kterým se má povinně zajistit, aby značení bylo alespoň na

dovážených textilních a obuvnických výrobcích a na keramice, čímž se mají ochránit evropští producenti, kteří podle Komise trpí tím, že se z jiných zemí dovážejí levné a nekvalitní kopie jejich výrobků.

Kampaň proti hluku

- Komisař pro sociální otázky Vladimír Špidla 19. dubna slavnostně zahájil kampaň proti hluku na pracovišti.
- *Význam kampaně*
- Podstatné je to, že kampaň se má odrazit i na legislativním poli.
- Příští rok má začít platit nová směrnice, která nahradí (podle komisaře Špidly) nevyhovující směrnici 188 z roku 1986. Nová norma sníží povolenou hladinu hluku z 92 na 87 dB a vyžádá si investice ze strany zaměstnavatelů na zajištění adekvátního pracovního prostředí. Kampaň „Stop hluku“ bude kulminovat ve dnech 24.–28. října, kdy bude dané problematice věnován tzv. evropský týden.

Pětiletý akční plán pro oblast svobody, bezpečnosti a spravedlnosti

- Komise 10. května představila pětiletý akční plán pro někdejší oblast justice a vnitra, který podle očekávání nejen formálně, ale i obsahově již do značné míry předjímal realitu, kterou v této oblasti nastoluje Ústavní smlouva.
- Pětiletý plán totiž odráží především důraz a nová opatření, které Ústavní smlouva obsahuje ve vztahu k boji proti terorismu.
- Také další návrhy v rámci pětiletého plánu počítají s regulací a větší ostrahou ve snaze zabránit teroristickým činům, s kontrolou a shromažďováním informací, které se může případně dostávat až do rozporu s ochranou osobní svobody a osobních dat.
- Plán např. počítá s možností užití osobních dat pasažérů aerolinií bezpečnostními a policejními složkami, součástí plánu je projekt vypracování návrhů na společné identifikační průkazy. Poměrně předvídanou součástí plánu je vybudování registru víz v rámci společné vízové politiky, s nímž počítal již Haagský program z října 2004. Stejně tak již z Haagského programu vyplývají opatření, která mají směřovat ke společné azylové politice EU (sjednocení minimálních standardů azylového systému, společná definice a podmínky dlouhodobého statutu uprchlíka, tzv. sdílení břemene, které umožní snadněji přemísťovat uprchlíky z rozvojových zemí, kde

dochází v krizové situaci k jejich hromadění v záchytných táborech, do členských zemí EU – toto opatření vyvolává určité obavy z postupného vývoje k „přerozdělování“ uprchlických kvót v rámci členských států EU, pětiletý rámcový plán však s takovou variantou prozatím přímo nepočítá.

- *Plán z hlediska ČR*
- Z hlediska ČR coby členského státu je plán zajímavý z toho hlediska, že počítá s dobudováním informačního systému a systému integrované ochrany vnějších hranic EU SIS II (Schengenský informační systém), jehož návrh by měl být předložen již v roce 2005.
- *Sporné body programu*
- K nejspornějším bodům, o nichž se na půdě Rady pro justici a vnitra diskutovalo již na konci roku 2004 náleží vedle sblížení práva a explicitních odkazů na některé články Ústavy, jež nebyla ještě všemi členskými státy ratifikována, také některé body týkající se sblížení práva občanského. Velmi kontroverzní otázkou je např. navrhovaný celoevropský registr posledních vůlí, jehož realizace by mohla znamenat poměrně závažné porušení práva na nakládání s citlivými osobními údaji.

7. rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj

- Evropská komise představila ve dnech 5.–6. dubna nový (sedmý) Rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj.
- Konkrétnější údaje vyšly najevo až začátkem května. Mezi nejdůležitější položky patří bezpečnost, vesmír a doprava. S realizací programu se počítá v letech 2007–2013, tj. v době právě připravované finanční perspektivy.
- *Hodnocení programu*
- Nový Rámcový program oproti šestému Rámcovému programu lépe seskupuje priority, které se dopravy v EU týkají. Celkově lze říci, že program má potenciál nejen výzkumný, ale i regulační. Oblasti, jimž se má věnovat, patří mezi ty, které současná legislativa EU ošetřuje jen minimálně, nebo vůbec.

Zelená kniha o zabezpečení dodávek energií

- Komisař pro energetiku Andris Piebalgs 14. dubna oznámil, že zelená kniha zabývající se zabezpečením dodávek energií bude dokončena ještě letos.
- Dokument má pozměnit text COM(2000)769. Situace na globálním trhu s energiemi se od jeho

vydání změnila. Čína začala vykazovat zvýšenou spotřebu ropy. Komise se zaměří na kroky, které by měly zajistit cenovou stabilitu na trhu s ropnými produkty. Další otázkou, kterou se dokument pokusí vyřešit, bude další využití evropského uhlí.

1.4 Rada

1.4.1 Competitiveness Council

Rámcové směry pro zaměstnanost a růst

- Rada ministrů pro hospodářskou soutěž diskutovala na své schůzce 10. května Rámcové směry pro zaměstnanost a růst v EU pro období 2005–2008, které přijala 12. dubna Komise (tři podkapitoly jsou věnovány makroekonomickým a mikroekonomickým ukazatelům a otázkám zaměstnanosti).
- Cílem jejich naplnění by měla být (alespoň dle slov lucemburské ministryně pro ekonomiku zahraniční obchod J. Krecké) jakási „průmyslová renesance“ Evropy, měly by propojit nadnárodní snahu v podobě Lisabonské strategie s reformami na národní úrovni (členské státy mají dle Rámcových směrů Komise v předkládaných národních akčních plánech reflektovat, jak se jejich hospodářské a sociální reformy shodují se jmenovanými třemi podkapitolami dokumentu).
- *Sporné body*
- Problémem je, že EU prozatím není schopná v této oblasti konkrétního průlomu, pokusy o realističtější revizi Lisabonské agendy ztroskotaly, stejně jako marné úsilí (často iniciované novou Komisí) posunout legislativní vývoj liberálnější a konkurenceschopnějším směrem, který by plně využíval potenciálu EU-25 (Bolkesteinova směrnice, směrnice o pracovní době).
- *Rámcové směry z hlediska ČR*
- Rámcové směry pro růst a zaměstnanost žádné konkrétní požadavky vůči členským státům neobsahují, národní zprávy o plnění Lisabonské agendy, které je každý členský stát povinen předložit do 15. října 2005 (jak rozhodla 3. května Komise) však mají jejich obsah odrážet.
- Rámcové směry vyzývají členské státy ke snížení dluhů veřejných financí, k reformám penzijního a zdravotnického systému v kontextu problému stárnutí populace, k zajištění toho, aby systém zdanění populace a ekonomických aktivit podporoval a nikoli inhiboval ekonomický růst a zvyšování zaměstnanosti. To jsou z hlediska ČR velmi aktuální požadavky, jejich deklaratorní úroveň ale nezaručuje efektivitu a skutečné plnění.

1.4.2 COREPER

Návrh směrnice o pracovní době strojvůdců

- Výbor stálých zástupců (Coreper) 11. května projednával návrh směrnice o pracovní době strojvůdců, kteří se podílejí na přeshraniční dopravě.
- Přestože vznikl po vzájemné dohodě Komise a sociálních partnerů v oblasti dopravy v lednu 2004 (jednání trvala přes devět měsíců), v současné době čelí odporu členských států. Proti jsou mj. Velká Británie, Nizozemsko a Slovensko. Obecné výhrady předložilo Německo, Litva, Itálie a ČR.
- *Sporné body*
- Největším problémem je, že návrh (dohoda o něm) byl přijat formou sociálního dialogu. Rada k němu nemůže přijímat pozměňovací návrhy (může jej buď přijmout, nebo nepřijmout) a EP není v tomto případě zainteresován, byť v otázkách dopravy standardně rozhodovací proces ovlivňuje. V jádru návrhu jsou specifikovány minimální požadavky na odpočinek pracovníků (minimálně 12 hodin denně, jednou týdně lze zkrátit na 9 hodin) a na dobu řízení (celkově nesmí překročit 80 hodin během 14 dnů).

1.4.3 Transport, Telecom and Energy Council

Směrnice o zpoplatnění silniční infrastruktury

- Rada ministrů dopravy dospěla 21. dubna k politické dohodě ohledně návrhu Komise, který má nahradit směrnicí 62 z roku 1999 o zpoplatnění silniční infrastruktury.
- Krom diskuse o právech a povinnostech cestujících po železnici. Rada dospěla i k obecným směrům v otázce programů Marco Polo (používání jiné než silniční nákladní dopravy) a Galileo (evropský satelitní navigační systém) a v otázce návrhu o identitě leteckých dopravních společností.
- *Obsah návrhu*
- Politická dohoda o návrhu na zpoplatnění silnic, pro niž nehlasovali zástupci Estonska, Malty, Portugalska a Belgie a Řecko a Finsko se zdržely, se opřela o dva základní body: řešení současných úlev na poplatcích ve světle nové směrnice a řešení toho, jak naložit s vybranými penězi z mýtného.
- *Sporné body návrhu*
- Největší obtíže se očekávají v rámci dohodovacího řízení, které nejspíše bude zahájeno mezi Radou a EP v rámci spolurozhodovací procedury.

- Co se týče programu Marco Polo, ministři dopravy se jednomyslně shodli na jeho pokračování i v období 2007–2013. Konkrétní finanční ujednání se však budou řešit až po schválení nové finanční perspektivy. (Podobně to platí i o programu Galileo.) Rada nicméně podpořila způsoby kofinancování při nahrazování přepravy nákladů po silnici jinými způsoby přepravy, které navrhla Komise, s tím, že maximální částky, jimiž EU bude přispívat, se sníží. (Obecné směry budou převedeny do podoby společného postoje Rady poté, co EP dokončí první čtení návrhu programu.) Ve věci návrhu o identitě leteckých dopravních společností dospěla Rada k politické dohodě. Úprava má být platná rok poté, co se jí podaří schválit. Zatím je projednávání návrhu na začátku.
- *Další body jednání Rady ministrů dopravy*
- Na zasedání Rady ministrů dopravy se ovšem řešily i další otázky.
- Belgie se postavila za vytvoření normy, která by zajistila bezpečnost přepravy nákladů po železnici. Reagovala tak na skutečnost, že po teroristických útocích v Madridu v březnu 2004 se v této věci nečinily žádné konkrétní kroky.
- Rada ministrů dopravy krom toho dospěla i k neformální dohodě nepozdržet povinné zavedení digitálních tachografů do všech nových nákladních vozidel. Má se tak stát k 5. srpnu 2005.

Třetí železniční balík

- Rada ministrů dopravy 21. dubna diskutovala jednu z částí tzv. třetího železničního balíku: otázku práv a povinností cestujících.
- Ostatní otázky (liberalizace mezinárodní osobní železniční dopravy a zajištění kvality nákladní železniční dopravy) se na pořad nedostaly, protože o nich nepanovala shoda ani na úrovni Coreperu 13. dubna.
- *Obsah balíku*
- Komise navrhuje, aby byla cestujícím zajištěna kompenzace v případě zpoždění nebo nehody, a to za stejných pravidel ve všech státech EU. Zároveň má být zjednodušen nákup mezinárodních jízdenek.
- Členské státy tyto cíle rámcově podporují, ale v dílčích záležitostech se výrazně liší. Některé z nich upozorňují na nesoulad návrhu s Úmluvou o mezinárodní přepravě po železnici z roku 1980, zvláště pak na otázku odpovědnosti přepravců, jíž Komise navrhuje posílit. Kontroverzní je také věc úzké kooperace železničních společností v otázce rezervace jízdenek ap.; podle ně-

kterých názorů se může dostat do nesouladu se soutěžní politikou EU.

- Otázka liberalizace na poli národních železničních firem
- Dopravní výbor EP 19. dubna diskutoval otázku liberalizace na poli národních železničních firem. Tato záležitost přitom přímo nespadá do známého tzv. třetího železničního balíku, který se snaží řešit uceleně několik otázek, které se železniční dopravy týkají (mj. práva a povinnosti cestujících, certifikaci strojvedoucích a zajištění kvality nákladní železniční dopravy).
- Co se týče dalších položek železničního balíku, tak v otázce práv a povinností cestujících výbor zjednodušil návrh Komise v tom smyslu, že rozšířil předmět připravované normy na všechny cestující (nejen ty, kteří cestují z jedné země EU do druhé).
- Zároveň došlo k vyřešení otázky sezónních jízdenek a případů častého rušení spojů. Výbor specifikoval, jaké kompenzace mají být cestujícím vypláceny za jaká zpoždění. V otázce certifikace strojvedoucích, která je ze všech položek balíku nejméně problematická, výbor zkrátil lhůty, do kdy mají být konkrétní osoby proškoleny: „přeshraniční“ strojvedoucí do ledna 2007 a všichni ostatní do ledna 2009.

II. část – PŘÍLOHA

Aktuální problémové oblasti spjaté s legislativní aktivitou či její intenzivní přípravou

2.1 Finance EU

- Neformální schůzka EcoFin 13. a 14. května se dotkla problematiky významné snad nikoli z bezprostředního hlediska pro ČR, nepochybně ale významné v mezinárodněpolitickém a mezinárodně právním kontextu, zejména ve spojení s dikcí Evropské ústavy.
- Za zaznamenání stojí, že zástupci ministerstev financí eurozóny se sešli odděleně ještě před vlastní neformální schůzkou EcoFin, což do určité míry předznamenává formát, který pro jednání hospodářských a finančních resortů v rámci Rady zavádí Ústava – ministři financí eurozóny mají jednat i hlasovat odděleně ve finančních záležitostech i ohledně konvergence hospodářských politik eurozóny. Na tomto jednání ministři diskutovali problém pojící se s otázkou vlastní mezinárodněprávní subjektivity, kterou pro EU zavádí Ústava. Prozatím má v rámci meziná-

rodních ekonomických fór a organizací (např. G-7) každá země eurozóny svého zástupce, na květnové schůzce však ministři financí eurozóny diskutovali i eventualitu jednotného zastoupení právě v rámci G-7 (v současnosti se schůzky G-7 účastní zástupce Itálie, Německa a Francie, v omezené míře potom i formální hlava eurozóny, kterou je nyní premiér předsednické země EU Lucemburska Junker a komisař pro ekonomické a monetární záležitosti).

- *Finanční perspektiva 2007–2013*
- Problémem, který poznamenal květnovou neformální schůzku ministrů financí v souvislosti s projednáváním nové finanční perspektivy, byla otázka zachování či zrušení britského rabatu.
- *Finanční perspektiva a EP*
- Jednání o finanční perspektivě dominovala na přelomu dubna a května nejen jednáním Rady, ale také Evropského parlamentu. Vedle širší diskuse o tzv. Bögeho zprávě poslanci diskutovali o finančních parametrech v rámci jednotlivých specifických oblastí.
- Diskuse na plenárním zasedání EP 10. května se dotkla též programů tzv. transevropských sítí, na něž návrh nové finanční perspektivy ze strany Komise počítá s částkou převyšující 20 mld. euro. Poslanci EP se během rozpravy přiklonili k názoru, aby tato částka byla pro období 2007–2013 minimálně zachována. Poslanci vyjádřili podporu především pro pokračování téměř 50 přeshraničních projektů výstavby nové infrastruktury v rámci rozšířené EU.
- *Problémové body*
- Zprávy expertních skupin dlouhodobě upozorňují na to, že by se evropské instituce (zejména Komise a Rada) v oblasti evropské dopravní politiky měly zabývat problematikou zlepšení kvality infrastruktury a dobudování programu transevropských sítí, což se týká zejména nových členských zemí, kde jsou v těchto programech značné rezervy.
- Významnou úlohu v tomto směru tedy beze sporu sehrávají právě finanční prostředky, kterých se nedostává pro dobudování velkých projektů vzájemně provázané sítě evropských dálnic, které by vzájemnou návazností zaručovaly plynulost a interoperabilitu dopravy nejen osob, ale i zboží a tím potažmo též zvýšení bezpečnosti silniční dopravy.
- *Problematika financování společné dopravní politiky a ČR*
- Program transevropských sítí, na něž požaduje EP zachování stávající sumy vyčleněné pro novou finanční perspektivu návrhem Komise, náleží mezi tzv. komunitární programy v rámci

vnitřních politik EU (zde konkrétně společné evropské dopravní politiky).

- *Finanční perspektiva na jednání Rady pro hospodářskou soutěž*
- Další z fór v rámci jednání Rady ministrů, které v květnu ovládala tematika nové finanční perspektivy reprezentovala Rada ministrů pro hospodářskou soutěž. Na jednání ministrů průmyslu a výzkumu byl diskutován Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci pro období 2007–2013, který Komise představila v dubnu.
- *Problémové body*
- Podobně jako jsou tři pilíře Lisabonské agendy, obsahuje však i Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci tři pilíře: vedle podpory podnikání a inovace také důraz na komunikační technologie a využívání tzv. inteligentní energie, kam je zahrnuta také problematika a oblast životního prostředí.
- Rada na svém květnovém zasedání odložila konečné schválení rámcového programu až na období britského předsednictví, které začne v červenci 2005 a které by se mělo soustředit v oblasti finanční perspektivy právě na otázky výzkumu a inovace.

2.2 Lisabonská strategie

- Otázka Lisabonské strategie v její environmentální dimenzi, kterou má dle některých kritiků současná Komise tendenci přehlížet ve prospěch ekonomické liberalizace, zajištění růstu a konkurenceschopnosti, se dostala v květnu díky poslancům frakce Zelených v EP do pozornosti Evropského parlamentu.
- Frakce Zelených v EP připravila v dubnu ve spolupráci s Mezinárodní agenturou pro energii (IEA), jejíž zástupci se sešli na zasedání ve dnech 2.–3. května, návrhy kroků, jak snížit energetickou závislost Evropy na ropě. Frakce si vzala za základ Lisabonskou strategii a skutečnost, že v ní není daná otázka vůbec řešena.
- *Návrhy Zelených*
- Podle Zelených by měly jejich kroky nejvíce ovlivnit sektor dopravy.
- Nahrazení ropy jinými palivy (jádro, vodík) s pochopitelných důvodů odmítli. Za to se postavili za širší využití biopaliv. Frakce mj. navrhla snížení maximální rychlosti automobilů, zvýhodnění vozidel s hybridním pohonem, zákaz prodeje vozů 4x4 a přepracování stávajících konceptů urbanizace a mobility po městech. IEA návrhy Zelených podpořila a doplnila je dalšími návrhy, které podle ní napomohou snížit závislost

Evropy na dodávkách ropy: sdílení automobilů více osobami, restrikce na používání automobilů, čtyřdenní pracovní týden s adekvátním prodloužením pracovní doby či bezplatná veřejná doprava. Jak v případě Zelených, tak i v případě IEA jde pouze o nezávazná doporučení bez právní relevance.

2.3 Zemědělství

- *Reforma cukerného pořádku*
- V oblasti společné zemědělské politiky se aktuální legislativní vývoj soustřeďoval na neformální zasedání Rady ministrů zemědělství, které proběhlo 10. května a též na jednání EP.
- Zasedání Rady se dotýkalo předběžně velmi citlivé otázky reformy cukerného pořádku, která má potenciál likvidačním způsobem postihnout produkci cukru ČR. Na reformu cukerného pořádku, která má být provedena během 4 let silně tlačí WTO, která požaduje schválení reformy ze strany EU do listopadu 2005. Již v rámci dubnového zasedání WTO stávající silně protekcionistický cukerní režim v EU (ceny cukru v EU až 3x převyšují ceny světové, dovoz ze třetích zemí je deformován vysokými cly a dumpingová cena evropského cukru na světovém trhu zase vysokými dotacemi) podrobila silné kritice.
- *Legislativní pozadí jednání o reformě*
- Reforma cukerného pořádku byla naposledy silně diskutována na listopadovém zasedání Rady v roce 2004, kde se zformovala skupina 10 členských zemí (mezi nimi Irsko, Finsko a nové členské státy, velmi překvapivě bez ČR a nikoli již tolik překvapivě bez Polska, které se pokouší určitou „poslušností“ v této otázce nepoškodit své zájmy v oblasti financování rozvoje venkova a dalších citlivých odvětví, jako např. ovoce a zeleniny), které zaslaly Komisi protest proti parametrům reformy, která uměle znevýhodňuje nové členy, nařizuje jim nižší výrobní kvótu cukru a staví je automaticky do úlohy tzv. nekonkurenceschopných zemí.
- *Podpora mladých farmářů*
- Za nejvýznamnější bod neformálního jednání Rady ministrů byla ovšem označována otázka finančních podpor mladým farmářům a jejich zohlednění v rámci připravovaného programu na podporu venkova (fond EAFRD) i v programech přímých zemědělských podpor (jednotná platba na farmu).
- Neformální schůzka ministrů zemědělství EU se věnovala otázce, jakým způsobem zohlednit v rámci financování rozvoje venkova a netržních podpor, které mají proudit do společné zemědělské politiky v rámci nové finanční perspektivy, požadavky mladých farmářů na ulehčení jejich startu v zemědělství.
- Paradoxní je skutečnost, že tyto problémy měla vyřešit právě reforma CAP, která položila větší důraz nikoli na financování zemědělské (nad)produkce, ale na přímé platby farmářům (jednotné platby na farmu dle rozlohy), systém je však předmětem kritiky vycházející právě od farmářů.
- Tyto přímé platby, nsvázané s produkcí, měly farmářům umožnit investovat do obnovy nemovitostí, techniky a do kultivace půdy, dle dotazníků, o nichž jednání Rady hovořilo, však řada farmářů v rámci EU-15 upozorňuje na to, že tento ideál přímých plateb v praxi příliš nefunguje a CAP spíše podřívá. ČR na základě přístupové smlouvy obdržela první přímé platby, rozdělované zemědělcům prostřednictvím Státního zemědělského a intervenčního fondu teprve na počátku roku 2005. Zkušenosti s touto formou pomoci zemědělcům tedy ještě nejsou z dlouhodobějšího hlediska k dispozici. V případě ČR jako nového členského státu však nelze přehlédnout skutečnost, že má z Přístupových smluv nárok pouze na 25% částky, kterou dostávají na přímé zemědělské podpory státy EU-15 (částka se bude kontinuálně navyšovat o 5 a později 10% až na 100%, jichž ČR dosáhne v roce 2013, respektive 2014, protože přímé dotace jsou vypláceny až zpětně, na počátku následujícího rozpočtového roku).
- *Reforma sektoru ovoce a zeleniny*
- Evropský parlament vydal během svého zasedání 11. května jedno z poměrně důležitých stanovisek týkajících se zemědělské politiky. Vyjádřil totiž silně opoziční stanovisko vůči rozhodnutí Komise odložit reformu sektoru ovoce a zeleniny.
- Připravovaná reforma sektoru ovoce a zeleniny náleží vedle reformy cukerného pořádku k nejvíce diskutovaným reformním programům v rámci tržních operací CAP. Nejedná se sice o tolik kontroverzní program jako v případě reformy cukerného tržního režimu, skutečností však je, že obchod s evropským ovocem a zeleninou se v současnosti též nachází mimo záběr reformy CAP. Po rozšíření EU navíc trh bývalé EU-15 čelí přílivu levného ovoce a zeleniny především z Polska, očekává se tedy, že chystaná reforma bude znamenat určitou kontroverzi mezi někdejší EU-15 a zejména Polskem. EP tedy ve svém rozhořčeném stanovisku vyjadřoval zejména pocit lobbyistických zemědělských skupin z EU-15, že nastalou situaci v sektoru je potřeba

řešit urgentně, nikoli až v horizontu jednoho či dvou let, jak navrhuje Komise, což je pro zemědělskou lobby, hovořící částečně ústy poslanců EP především za Španělsko, coby tradičního producenta a exportéra ovoce a zeleniny v rámci EU, absolutně nepřijatelné.

- *Sporné body*
- Podobně jako v případě sporné reformy cukerného pořádku i v případě reformy trhu s ovocem a zeleninou, jedním z hlavních důvodů volání po reformě (zejména financování tohoto sektoru) tlak WTO vůči dumpingovým a antiliberalním praktikám CAP na globálním zemědělském trhu.
- Tradiční producenti a exportéři ovoce a zeleniny se obávají, že v rámci přípravy nové finanční perspektivy, která počítá se snižováním nákladů na regulaci trhů, tržní dotace a podporu produkce, bude trh s těmito komoditami marginalizován, tj. po snížení dotací proudících do tohoto sektoru se evropské ovoce a zelenina stanou na globálním trhu nekonkurenceschopnými.
- Zpráva EP ovšem v oblasti reformy trhu s ovocem a zeleninou, která bude ještě velmi bolestná (o tom svědčí i nechuť Komise urychleně se

problematikou zabývat) nepřináší skutečně systémové podněty a řešení.

- Namísto toho volá po posílení financování tohoto sektoru, který bohužel končí každoročně v obrovských ztrátách (oblast trhu s ovocem a zeleninou je v rámci CAP nejpřebytkovější, působení evropské produkce na globálním trhu končí každoročně vysokým deficitem). Největším konkurentem evropské produkce ovoce a zeleniny, která od roku 1995 navzdory deficitům ještě vzrostla (situaci EU-15 částečně zkomplikovala právě konkurence polské produkce), je Čína. EU-15 stále představuje druhého největšího světového exportéra ovoce a zeleniny, právě díky dumpingovým praktikám zemědělských dotací, které činí evropské ovoce a zeleninu konkurenceschopnými na světovém trhu, což silně kritizuje WTO. Stanovisko EP přitom neobsahuje konkrétní opatření, která by problému dlouhodobě řešila, naopak navrhuje vyčlenění rezervy 15 mil. Euro v rámci nové finanční perspektivy každoročně pro podporu evropské produkce ovoce a zeleniny coby „kvalitativně vyššího“ konkurenta levné světové produkce.

I. ČÁST

MONITORING KONKRÉTNÍ LEGISLATIVY ČI LEGISLATIVNÍCH PROGRAMŮ, KTERÉ JSOU V SOUČASNOSTI NA POŘADU JEDNÁNÍ EVROPSKÝCH INSTITUCÍ – VYBRANÉ OBLASTI

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Finanční perspektiva 2007–2013

Jednání Rozpočtového výboru EP 10. května dominovala diskuse o nové finanční perspektivě. K zajímavému posunu dochází v problematice nejožehavějšího bodu diskusí probíhajících o nové finanční perspektivě na půdě všech tří klíčových evropských institucí (Komise, Rady i EP) – problematice maximálního procentuelního rozpočtového stropu ve vztahu ke GNI EU. Zatímco původní návrh Komise setrval na pozici 1,24% GNI EU (později byla Komise pod tlakem „gangu“ šesti států-čistých plátců nucena slevit na 1,14% GNI EU v závazkové části prostředků určených na přerozdělování), Rozpočtový výbor EP podpořil variantu 1,07% GNI EU, což je hluboko pod původním stropem Komise a blíží se spíše původnímu návrhu „gangu šesti“, který požadoval omezení objemu rozpočtu na 1% GNI EU. Při hlasování 10. května podpořil Rozpočtový výbor počtem hlasů 29:9 zprávu německého poslance Bögeho (EPP-ED) o nové finanční perspektivě, zamítl pouze 2 (nicméně relativně důležité) dodatky této zprávy.

Obsah Bögeho zprávy

Zpráva nyní obsahuje oproti původnímu návrhu Komise z února 2004 několik velmi konkrétních změn – krátí administrativní výdaje o 10%, snižuje výdajové stropy v některých oblastech (především koheze a strukturální politika, kde by neměl být realizován nový finanční nástroj pro oblasti, které se dostanou do neočekávaných ekonomických potíží), změny se mají dotknout též nového rozšíření o Rumunsko a Bulharsko, a to v oblasti, na níž tyto země (především Rumunsko) měly velký zájem – přímé platby do zemědělství, které v původním návrhu již figurovaly, ačkoli tyto dva státy, v nichž zemědělství představuje významný problém, ještě členy EU nejsou.

Naopak více než 200 mil. Euro má být přesunuto do rezerv určených na „mimořádné výdaje“, což má

zajistit větší flexibilitu a možnost navýšit v nutných případech finance v některých oblastech nad původně plánovaný rámec. Zpráva počítá (jak bylo předpokládáno) také s navýšením výdajů pro některé komunitární programy v rámci nadpisu 1a (konkurenceschopnost) – jedná se především o vědu, výzkum (7. rámcový program pro vědu a výzkum), kulturu, vzdělání, sociální politiku, ale také v nadpisech 3 (svoboda, spravedlnost, bezpečnost) – kde zpráva počítá s navýšením až o miliardu euro, 6 mld. Euro má být naopak ušetřeno z Fondu solidarity – a 4 (globální úloha EU, sousedská a bezpečnostní politika), kde navýšení dohromady převyšuje 3 mld. Euro, téměř 22 mld. Euro se však má ušetřit na původně plánovaném Evropském rozvojovém fondu. Naopak omezeny by měly být platby v programu Natura 2000 (ochrana a konzervace z hlediska životního prostředí specifických a ohrožených lokalit).

Sporné body

Proti kompromisní zprávě poslance Bögeho se vesměs postavili především představitelé frakce Evropské levice a severovýchodních zelených (EUL/NGL), v níž zasedají též zástupci KSČM, kteří vesměs protestovali proti příliš liberálnímu duchu zprávy a též požadovali zachovat Komisi navrhovaný strop 1,14% GNI EU, tedy velkorysejší „utrácení“ z evropského rozpočtu a vyšší nastavení jednotlivých výdajových stropů. Pokud jde o dílčí body Bögeho zprávy, jedním z nejspornějších se stává kapitola zemědělství ve spojení s dalším rozšířením EU.

Zpráva totiž v původní podobě, předložené hlasování Rozpočtového výboru, explicitně obsahovala jeden z nejkontroverznějších návrhů – spolufinancování CAP z rozpočtů členských států. Dle Bögeho by bez tohoto opatření, kterému se brání především Komise, protože by se tímto způsobem jeden z pilířů evropské regulace, CAP, částečně přesunul zpět pod zodpovědnost členských států, nebylo možné financovat z evropského rozpočtu společnou zemědělskou politiku po rozšíření o Rumunsko a Bulharsko. Toto je politicky velmi sporný bod, který v jednáních o fi-

nanční perspektivě, o budoucnosti CAP a o rozšíření EU ještě zřejmě sehraje významnou roli. Zpráva původně konstatovala, že poslanci EP nepřijímají myšlenku racionalizace CAP, její modifikovaná verze obsahuje již formulaci, že bez nějaké formy povinného spolufinancování nebude EU zřejmě schopna CAP po rozšíření o Rumunsko a Bulharsko finančně zvládnout, což je formulace poměrně alarmující. Dodatek o spolufinancování CAP, stejně jako dodatek o vlastních zdrojích, který se týkal též otázky zrušení britského rabatu, představovaly nakonec jediné 2 body Bögeho zprávy, které se poslanci Rozpočtového výboru rozhodli odmítnout.

Hodnocení Bögeho zprávy

Bögeho zprávu lze v konečné podobě, jak byla přijata Rozpočtovým výborem EP, v řadě hledisek kritizovat.

Je např. poměrně nekonkrétní v bodě, který je důležitý též pro ČR coby nový členský stát, který počítá v následujících letech s možností čerpat významné prostředky ze strukturálních fondů. Původní návrh Komise počítá s tím, že objem čerpaných prostředků nesmí během rozpočtového roku překročit 4% GNI daného státu, s čímž noví členové nesouhlasí, Bögeho zpráva tento problém nijak neřeší, hovoří pouze o potřebě „větší flexibility“ pokud jde o tento strop. Zaměřuje tak opět vágní formulaci za konkrétní výstup, odsouvá řešení a prodlužuje jednání o tomto bodě. Zprávě je též vyčítána skutečnost, že počítá s úsporami (nechce překročit zmiňovaný strop 1,07% GNI EU v platbách), současně však i s navýšením plateb v některých oblastech. Skutečnost, že těchto „úspor“ bylo dosaženo mimo jiné tím, že finální verze zprávy přijatá Rozpočtovým výborem škrtila původní prostředky propočítané již v oblasti zemědělství pro Bulharsko a Rumunsko, naznačuje, že tento výstup jednání a hlasování výboru nepřináší řešení nejpálčivějších otázek. Otázka financování zemědělství v těchto nových členských státech bude muset být řešena v rámci nové finanční perspektivy tak jako tak, chce-li se EU v roce 2007 skutečně rozšířit o 2 nové země. Pozitivně lze hodnotit určitý realismus zprávy, pokud jde o úspory v rámci Evropského sociálního fondu, Fondu solidarity a Evropského fondu rozvoje, stejně tak pokus o snížení administrativních výdajů. Hlasování Rozpočtového výboru však jasně odsunulo nejspornější body (CAP, rozšíření o Bulharsko a Rumunsko, vlastní zdroje, příspěvky členských států, britský rabat, strop čerpání v oblasti strukturální politiky), kterým se tak výsledná podoba zprávy vyhýbá, případně konstatuje, že nejasnosti v těchto (dá se říci klíčových) bodech stále trvají.

Kampaň proti obezitě

Výbor EP pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele 21. dubna odmítl jeden z hlavních pilířů Komise v jejím boji proti obezitě, který zahájila 15. dubna ústy komisaře Markose Kyprianoua.

Výbor poměrem 30:15 odmítl návrh Komise o zákazu matoucích nutričních informací, resp. tzv. nutriční profily, které měly zakázat, aby potraviny s velkým množstvím tuku, cukru či soli mohly být označeny jako „zdravé“. Plénum EP bude o návrhu Komise hlasovat 25. května a očekává se, že hlasování bude výrazně ovlivněno právě rozhodnutím výboru.

Sporné body

Proti rozhodnutí se už ohradila spotřebitelská organizace BEUC, která vyjádřila své zklamání a označila rozhodnutí za „nahrávající některým hráčům na poli potravinářského průmyslu, zvláště v Německu a Británii.“ Lze očekávat, že v případě neúspěšného lobbyingu v otázce zachování tzv. nutričních profilů se spotřebitelské organizace v čele s BEUCem obrátí na Radu, která o návrhu Komise bude spolupřehodovat.

Návrh nařízení týkající se potravinových doplňků

Výbor EP pro veřejné zdraví a bezpečnost potravin při prvním čtení 26. dubna podpořil poměrem 49:5 návrh Komise dotýkající se potravinových doplňků.

Navrhované nařízení by mělo sjednotit posuzování potravinových doplňků v celé EU. Plénum se bude návrhu věnovat v květnu a poté bude předán k prvnímu čtení Rady. Návrh výboru text Komise poněkud zpřísnil, především v otázkách ochrany spotřebitele.

Sporné body

Podle výboru bude nutné opatřovat potravinové doplňky adekvátními (podrobnými) informacemi o jejich užívání, o rizicích předávkování ap. To je poněkud překvapivé, a to ze dvou důvodů. EP se především několik dní před hlasování výboru postavil v jiné, ale podobné záležitosti (uvádění nutričních údajů) na stranu slabší regulace ve prospěch ochrany spotřebitele. Navíc generální advokát ESD nedávno ve věci původní normy o potravinových doplňcích z roku 2002 vyslovil názor, že směrnice „není platná“, protože neobsahuje jasně definovaná pravidla, podle nichž může být rozhodnuto, zda určitá poživatina je, nebo není potravinovým doplňkem. Podle jedné z čle-

nek výboru EP návrh Komise nebere tuto skutečnost v potaz. Komise by měla proto svůj návrh přehodnotit, aby odpovídal kvalifikovanému názoru ESD.

Legislativní pozadí

Rozhodovací proces je teprve na začátku a lze předpokládat, že přesáhne standardní dobu, která je pro spolurozhodování EP a Rady stanovena. Přes poměrně jasné hlasování výboru není zřejmé, nakolik návrh podpoří plénum EP a později členské státy v Radě.

Otázka mobility pacientů

Výbor EP pro životní prostředí a veřejné zdraví 26. dubna přijal iniciativu, podle níž by EU měla urychleně vytvořit koherentní rámec pro mobilitu pacientů, do začátku alespoň akční plán Komise.

Výbor se postavil za vyjmutí otázky mobility pacientů z předmětu směrnice o službách a za její samostatné ošetření s tím, aby v nové normě byl implementován rozsudek ESD, který se týká náhrad léčebných výloh při ošetření v jiném než domovském státě. Přestože výbor neopomenul zdůraznit, že zdravotnické systémy spadají do působnosti jednotlivých členských států, vyslovil se alespoň pro harmonizaci náhrad léčebných výloh s tím, že k dalším krokům se případně přistoupí později. Z hlediska směrnice o službách jde o další krok směrem k jejímu rozložení na dílčí regulační akty, které otevření trhu se službami v EU rozhodně nenapomohou.

Směrnice o energetické účinnosti a energetických službách

Výbor EP pro průmysl, výzkum a energetiku 20. dubna přijal několik pozměňovacích návrhů k návrhu Komise vytvořit směrnici o energetické účinnosti a energetických službách.

Vzhledem k tomu, že Rada už tradičně odmítá jakékoli závazné dlouhodobé cíle (viz např. otázka zelené elektřiny či biopaliv), rozhodl se zpravodaj Mechthild Rothe k jiné strategii: stanovovat cíle „postupně“ každé tři roky. Pro jeho návrh se vyslovily všechny frakce kromě EPP-ED.

Obsah směrnice

Podstatou cílů má být snižování spotřeby energie. Komise navrhla, aby se ročně snižovala spotřeba o 1 %. Rothe se postavil za to, aby v letech 2006–2009 klesla spotřeba o 3 %, v letech 2009–2012 o 4,5 % a v letech 2012–2015 o 5 %. V čele naplňování cílů

by měl být veřejný sektor a jejich dodržování by měla sledovat Komise. EU přistupuje k přijetí směrnice z toho důvodu, že se v Kjótském protokolu zavázala snížit své emise CO₂ v letech 2008–2012 o 8 %.

Sporné body

Postoj výboru EP podpořila Rada evropských municipalit a regionů a organizace Eurima, která reprezentuje výrobce izolačních materiálů. Proti se vyslovila organizace Eurochambers (Evropská komora obchodu a průmyslu) a frakce EPP-ED včetně několika liberálních poslanců.

Směrnice o náhradních dílech pro automobily

21. dubna proběhla na půdě výboru EP pro právní záležitosti veřejná debata o navrhované směrnici o náhradních dílech na automobily, která má doplnit směrnici 71 o právní ochraně designu z roku 1998.

Sporné body

Cílem připravované směrnice je vyjmout viditelné náhradní díly z monopolu výrobců automobilů. Ti namítají, že přijetí normy povede ke snížení bezpečnosti jejich produktů a navíc se nijak výrazně neodrazí na ceně, jejímž snížením Komise ve prospěch směrnice argumentuje.

Opačného názoru jsou právníci, byť připouštějí, že přijetím směrnice může docházet k porušování práva na duševní vlastnictví, které garantuje i dohoda WTO TRIPs. Spor lze vymezit takto: na jedné straně jsou výrobci automobilů a zastánci ochrany práva na duševní vlastnictví a na straně druhé pak představitelé pojišťoven a zastánci liberalizace „za každou cenu“. Výsledek veřejné debaty shrnul šéf výboru Giuseppe Gargani slovy, že „na obzoru v tuto chvíli není žádné řešení“.

Směrnice o pracovní době

V EP se v průběhu dubna obnovil boj o směrnici o pracovní době, který vyvrcholil přijetím zprávy EP ve druhém čtení daného návrhu.

Sporné body – otázka tzv. opt-out klauzule

Britský konzervativní poslanec Philip Bushill-Matthews se před projednáváním zprávy, kterou o návrhu směrnice připravil jeho parlamentní zpravodaj, socialista Alejandro Cercas, a o níž se 20. dubna hlasovalo ve výboru pro sociální věci EP, postavil proti zákazu tzv. opt-out klauzule, která

umožňuje po dohodě zaměstnávat pracovníky nad rámec povolené týdenní pracovní doby. Bushill-Matthews se obrátil i na britského premiéra Tonyho Blaira. Poslanec prohlásil, že zákaz opt-out povede k petrifikaci pracovního trhu, a to nejen v Británii, kde se opt-out používá ze všech zemí EU nejčastěji. Odvolal se přitom na výzkum Institutu ředitelů, zaměstnavatelské organizace, který odkryl skutečnost, že zrušení opt-out klauzule by napomohlo jen 15 % firem. Za Brita se postavil i český poslanec Milan Cabrnok a představitelé zaměstnavatelských organizací včetně UEAPME – všichni s názorem, že zachování opt-out napomůže zachovat flexibilní pracovní trh EU obecně. Většina poslanců EP se však při hlasování ve výboru pro sociální věci vyjádřila v opačném smyslu a podpořila zpravodaje Cercase (a potažmo odborové organizace ETUC proti zaměstnavatelům z UNICE a UEAPME).

Legislativní pozadí

V podobném duchu hlasoval i Výbor regionů 13. dubna a plénum EP 11. května. Opt-out bude muset podle názoru EP do tří let od vstupu směrnice v platnost zcela zmizet (navzdory názoru Komise, která usiluje o podržení možnosti opt-out v případě kolektivního vyjednávání). V následujícím období bude na Radě, která o návrhu směrnice s EP spolurozhoduje, jak se k názorům EP postaví. Dosud přitom nedospěla k uspokojivé dohodě. V době nizozemského předsednictví v druhé polovině roku 2004 byl vznesen návrh na oddělení problematiky opt-out od dalších otázek navrhované směrnice. V průběhu současného lucemburského předsednictví se v dané věci nijak významně nepokročilo a je otázkou, zda se něco stane v průběhu následujícího britského předsednictví. Záleží na vnitropolitické situaci. Otázka opt-out je v Británii velmi diskutována, především pak zaměstnavateli, kteří jsou pro zachování této klauzule. Výrazné výhrady předložila i Česká republika, Polsko a Malta.

Směrnice o službách

Poslankyně EP Evelyne Gebhardt 18. dubna představila pozměněný návrh směrnice o službách. 19. dubna se jím zabýval výbor EP pro vnitřní trh.

Návrh kompletně pozměnil základní ideu, aby byla norma relativně jednoduchá a snadno aplikovatelná, a akcentuje zachování stávajících sociálních, environmentálních a pracovních standardů a standardů ochrany spotřebitele. Poslankyně vyňala z předmětu směrnice otázky zdraví, vzdělávání, kultury, sociálních služeb, sázkových her (gambling) a vymáhání

dluhů a obecně služby veřejného zájmu, které adekvátně definovala. Zároveň redefinovala tzv. princip originality (nahradila jej prakticky méně liberalizujícím principem vzájemného uznávání) a omezila jeho uplatňování tím, že představila princip země určení pro služby typu nakládání s odpady a cestovní kanceláře. (Poslankyně vytvořila seznam, v němž jsou uvedeny oblasti, ve kterých platí který princip.)

Sporné body nového návrhu

Nový návrh předpokládá nikoliv deregulační, ale reregulační opatření: standardizaci a harmonizaci. Poslanci EP jsou v otázce pozměněného návrhu nejednotní. Proti se postavili především členové liberální a lidové frakce, a to s argumentem, že upravený návrh je krokem zpět a v oblasti liberalizace služeb nic neřeší, spíše naopak. Pro se vyslovily frakce socialistů a zelených. Ocenily rozlišení principů originality a vzájemného uznávání i vyjmutí služeb veřejného zájmu z předmětu směrnice. Tuto skutečnost ocenil i CEEP, asociace subjektů, které jsou financovány s veřejných prostředků. Federace evropských filmových režisérů (FERA), Asociace televizních a filmových producentů (Eurocinema) a Evropské fórum nezávislých zubařů se v průběhu dubna postavily za vyjmutí audiovizuálních (resp. dentistických) služeb z předmětu směrnice (což mj. potvrdilo i rozhodnutí výboru EP pro média a kulturu 21. dubna).

Legislativní pozadí

První čtení EP se předpokládá v červnu 2005 a lze očekávat, že rozpory na pravolevé škále se budou v následujícím období stupňovat.

Úpravy režimu uznávání profesních kvalifikací

Výbor EP pro vnitřní trh 26. dubna přijal řadu pozměňovacích návrhů ke společnému postoji Rady, jenž se týká úpravy režimu uznávání profesních kvalifikací v EU.

Obecně lze říci, že výbor učinil kroky k výraznému zpřísnění uznávání kvalifikací. Plénum EP se k návrhům svého výboru vyjádřilo 11. května a odsouhlasilo je. Už ve výboru získal text podporu napříč frakcemi. Rada přijala svůj společný postoj 13. ledna s tím, že se postavila za přísná pravidla při uznávání kvalifikací. Komise coby iniciátor legislativy krok Rady podpořila, byť původně byla pro pravidla méně striktní. EP přitom zašel ještě dále. Rada i Komise nakonec (byť zatím neoficiálně) posvětily i tuto variantu.

Obsah a hodnocení pozměňovacích návrhů

EP požaduje, aby každý pracovník, který se pohybuje po EU měl kartu, do níž by se zaznamenávaly nejen všechny jeho kvalifikace, ale i postihy, které by mu dále znemožnily v jiné zemi pracovat. Krom toho se EP postavil za povinné jazykové testy pro migrující pracovníky.

Notáři mají být vyjmuti z předmětu směrnice. EP rovněž navrhl, aby se stanovila pětistupňová škála vzdělanosti, s níž se bude porovnávat úroveň dosažené kvalifikace (neznamená však harmonizaci vnitrostátních systémů vzdělávání). Všechny tyto body jsou důležité z toho důvodu, že jsou jednoznačně v rozporu s původním návrhem směrnice o službách, který předpokládal uplatnění tzv. principu originality, resp. modelu, kdy je za migrující pracovníky odpovědná domovská země, nikoliv hostitelská. Návrh směrnice o službách je na rozdíl od návrhu směrnice o uznávání profesních kvalifikací vyjádřením principu subsidiarity a proporcionality. Návrh směrnice o uznávání profesních kvalifikací v podobě, kterou podpořil EP, je spíše reregulačním opatřením na úrovni EU bez toho, aby to bylo nezbytné a zlepšilo to stávající tristní stav při volném pohybu služeb.

Zpráva o integrované reformě v oblasti politik sociální ochrany, rozpočtu, hospodářství, zaměstnanosti a financí

Výbor EP pro sociální věci přijal 21. dubna zprávu, která doporučuje zahájit integrovanou reformu v oblasti politik sociální ochrany, rozpočtu, hospodářství, zaměstnanosti a financí.

Zpráva reagovala na komuniké Komise SEC (2004) 0690 z loňského května, které upozornilo na fakt, že v EU stoupá nezaměstnanost a klesá produktivita práce. EP se ve své zprávě vyslovil proti uvolnění pravidel Paktu stability a růstu, které bylo dohodnuto na březnovém summitu Evropské rady.

Hodnocení zprávy

Zpráva obecně není pro žádný ze subjektů závazná. Navíc v tomto případě platí, že si udržuje poměrně vysokou míru abstraktnosti a neobsahuje konkrétní návody pro řešení popsané situace.

1.2 HOSPODÁŘSKÝ A MĚNOVÝ VÝBOR

Zpráva o volném pohybu tabákových výrobků a alkoholických nápojů

Hospodářský a měnový výbor EP 26. dubna přijal nezávaznou zprávu, podle níž by měl být v EU nastolen zcela volný pohyb tabákových výrobků a alkoholických nápojů pro osobní potřebu.

Národní orgány by pohyb kontrolovaly pouze v případě komerčního využití daných produktů. Vzhledem k tomu, že jde o relativně převratný návrh, s nímž nejspíše nebudou členské země souhlasit z důvodu výběru spotřební daně, nelze v nejbližší době očekávat v této věci žádný zásadní posun. Navíc Komise, jediný orgán s legislativní iniciativou v EU, v této věci podle posledních informací nechystá žádné konkrétní kroky.

Sporné body

27. dubna vystoupila Evropská konfederace obchodníků s tabákem (CEDT) s návrhem zpřísnit kontroly na hranicích tak, aby se zabránilo nelegálnímu pašování tabáku. Realizace tohoto požadavku by pochopitelně byla v naprostém nesouladu s návrhem výboru EP, alespoň v jedné z jeho částí.

1.3 KOMISE

Internetová konzultace o označování původu výrobků na vnitřním trhu EU

Evropská komise spustila 20. dubna webovou konzultaci o označování původu výrobků na trhu EU.

V současné době neexistuje v tomto směru žádná povinnost a značení původu je na libovůli jednotlivých producentů. Komise chce prostřednictvím konzultace zjistit, zda je stávající stav vyhovující a zda se spotřebitelé řídí informací o původu výrobků. Přitom už připravuje nařízení, kterým se má povinně zajistit, aby značení bylo alespoň na dovážených textilních a obuvnických výrobcích a na keramice, čímž se mají ochránit evropští producenti, kteří podle Komise trpí tím, že se z jiných zemí dovážejí levné a nekvalitní kopie jejich výrobků. Ve skutečnosti se nicméně jedná o reregulační aktivitu Komise a alibistické opatření podobně jako v případě definování telecího masa v březnu 2005.

Kampaň proti hluku

Komisař pro sociální otázky Vladimír Špidla 19. dubna slavnostně zahájil kampaň proti hluku na pracovišti.

Hans-Horst Konkolewsky, šéf Evropské agentury pro bezpečnost a zdraví při práci, která stojí v čele administrování kampaně, upozornil, že nadměrnému hluku je vystaveno více zaměstnanců, než se obecně soudí, a odkázal přitom na výzkumy Evropské komise.

Význam kampaně

Podstatné je to, že kampaň se má odrazit i na legislativním poli.

Příští rok má začít platit nová směrnice, která nahradí (podle komisaře Špidly) nevyhovující směrnici 188 z roku 1986. Nová norma sníží povolenou hladinu hluku z 92 na 87 dB a vyžádá si investice ze strany zaměstnavatelů na zajištění adekvátního pracovního prostředí. Kampaň „Stop hluku“ bude kulminovat ve dnech 24.–28. října, kdy bude dané problematice věnován tzv. evropský týden.

Pětiletý akční plán pro oblast svobody, bezpečnosti a spravedlnosti

Komise 10. května představila pětiletý akční plán pro někdejší oblast justice a vnitra, který podle očekávání nejen formálně, ale i obsahově již do značné míry předjímal realitu, kterou v této oblasti nastoluje Ústavní smlouva.

Pětiletý plán totiž odráží především důraz a nová opatření, které Ústavní smlouva obsahuje ve vztahu k boji proti terorismu. Na novou legislativu v oblasti boje proti terorismu odkazuje podstatná část plánu, která se týká sblížování kriminálního práva. Očekává se zejména využívání v praxi významného článku Ústavy, který v oblasti vnitřního trhu připouští, aby v případě podezření na teroristickou činnost a účast v těchto aktech bylo umožněno zmrazit podezřelým osobám finanční rezervy.

Také další návrhy v rámci pětiletého plánu počítají s regulací a větší ostrahou ve snaze zabránit teroristickým činům, s kontrolou a shromažďováním informací, které se může případně dostávat až do rozporu s ochranou osobní svobody a osobních dat.

Plán např. počítá s možností užití osobních dat pasažérů aerolinií bezpečnostními a policejními složkami, součástí plánu je projekt vypracování návrhů na společné identifikační průkazy. Poměrně

předvídanou součástí plánu je vybudování registru víz v rámci společné vízové politiky, s nímž počítal již Haagský program z října 2004. Stejně tak již z Haagského programu vyplývají opatření, která mají směřovat ke společné azylové politice EU (sjednocení minimálních standardů azylového systému, společná definice a podmínky dlouhodobého statutu uprchlíka, tzv. sdílení břemene, které umožní snadněji přemísťovat uprchlíky z rozvojových zemí, kde dochází v krizové situaci k jejich hromadění v záchytných táborech, do členských zemí EU – toto opatření vyvolává určité obavy z postupného vývoje k „přerozdělování“ uprchlických kvót v rámci členských států EU, pětiletý rámcový plán však s takovou variantou prozatím přímo nepočítá.

Plán z hlediska ČR

Z hlediska ČR coby členského státu je plán zajímavý tím, že počítá s dobudováním informačního systému a systému integrované ochrany vnějších hranic EU SIS II (Schengenský informační systém), jehož návrh by měl být předložen již v roce 2005.

Pro nové členské země včetně ČR to znamená, že by se měly stát součástí Schengenského systému. Po vybudování složitého informačního a registračního systému (jde např. o shromažďování a uchovávání biometrických údajů), který zajistí efektivní ochranu nových vnějších hranic EU by tedy již na vnitřních hranicích mezi EU-10 a EU-15 měly odpadat hraniční kontroly a tyto hranice by měly postupně zmizet. Plán však konstatuje, že jde o nákladný projekt, v roce 2005 se prozatím počítá pouze s návrhem na jeho realizaci, s přijetím ČR a dalších nových členských zemí do Schengenského systému v horizontu kratším než 2 roky se prozatím nepočítá.

Sporné body programu

K nejspornějším bodům, o nichž se na půdě Rady pro justici a vnitra diskutovalo již na konci roku 2004 náleží vedle sblížování kriminálního práva a explicitních odkazů na některé články Ústavy, jež nebyla ještě všemi členskými státy ratifikována, také některé body týkající se sblížování práva občanského. Velmi kontroverzní otázkou je např. navrhovaný celoevropský registr posledních vůlí, jehož realizace by mohla znamenat poměrně závažné porušení práva na nakládání s citlivými osobními údaji. Jednalo by se totiž v podstatě o shromažďování údajů o dědičném majetku jednotlivých občanů EU, kteří se rozhodnou pořídit poslední vůli, což je velmi znepokojivá tendence.

7. rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj

Evropská komise představila ve dnech 5.–6. dubna nový (sedmý) Rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj.

Konkrétnější údaje vyšly najevo až začátkem května. Mezi nejdůležitější položky patří bezpečnost, vesmír a doprava. S realizací programu se počítá v letech 2007–2013, tj. v době právě připravované finanční perspektivy. V otázce bezpečnosti se počítá s rozvojem technologií k zajištění bezpečnosti občanů před terorismem a kriminalitou a k zajištění interoperability jednotlivých opatření. V otázce vesmíru půjde především o podporu Evropského vesmírného programu, který se prioritně zaměřuje na globální environmentální a bezpečnostní monitoring (GMES), resp. na efektivnější vymáhání evropského práva. Vedlejší aktivitou bude i průzkum vesmíru. Co se týče dopravy, Komise počítá se „zelenější a inteligentnější“ dopravou, která zajistí konkurenceschopnost EU na globálním trhu. Toho má být dosaženo mj. redukcí produkce hluku a skleníkových plynů a využíváním jiných než silničních druhů (především nákladní) přepravy.

Hodnocení programu

Nový Rámcový program oproti šestému Rámcovému programu lépe seskupuje priority, které se dopravy v EU týkají. Celkově lze říci, že program má potenciál nejen výzkumný, ale i regulační. Oblasti, jimž se má věnovat, patří mezi ty, které současná legislativa EU ošetřuje jen minimálně, nebo vůbec.

Zelená kniha o zabezpečení dodávek energií

Komisař pro energetiku Andris Piebalgs 14. dubna oznámil, že zelená kniha zabývající se zabezpečením dodávek energií bude dokončena ještě letos.

Dokument má pozměnit text COM(2000)769. Situace na globálním trhu s energiemi se od jeho vydání změnila. Čína začala vykazovat zvýšenou spotřebu ropy. Komise se zaměří na kroky, které by měly zajistit cenovou stabilitu na trhu s ropnými produkty. Další otázkou, kterou se dokument pokusí vyřešit, bude další využití evropského uhlí. Poslední výzkumy ukazují, že CO₂, který při jeho spalování vzniká, je možné skladovat, čímž se dá zabránit uvolňování škodlivých emisí do ovzduší. Uvedené aktivity je třeba chápat i v kontextu přípravy EU na dobu po schválení evropské ústavy, která jí umožní bezprostředněji zasahovat do energetických systémů

jednotlivých členských států. Podrobnější informace bude možné zjistit až po publikaci zelené knihy na konci roku 2005.

1.4 RADA

1.4.1 Competitiveness Council

Rámcové směry pro zaměstnanost a růst

Rada ministrů pro hospodářskou soutěž diskutovala na své schůzce 10. května Rámcové směry pro zaměstnanost a růst v EU pro období 2005–2008, které přijala 12. dubna Komise (tři podkapitoly jsou věnovány makroekonomickým a mikroekonomickým ukazatelům a otázkám zaměstnanosti).

Cílem jejich naplnění by měla být (alespoň dle slov lucemburské ministryně pro ekonomiku zahraničního obchodu J. Krecké) jakási „průmyslová renaissance“ Evropy, měly by propojit nadnárodní snahu v podobě Lisabonské strategie s reformami na národní úrovni (členské státy mají dle Rámcových směrů Komise v předkládaných národních akčních plánech reflektovat, jak se jejich hospodářské a sociální reformy shodují se jmenovanými třemi podkapitolami dokumentu). EU se dlouhodobě potýká nejen s problémem ekonomického zaostávání za USA, jak to odráží Lisabonská agenda, ale také zaostávání v oblasti inovací a průmyslových patentů.

Sporné body

Problémem je, že EU prozatím není schopná v této oblasti konkrétního průlomu, pokusy o realističtější revizi Lisabonské agendy ztroskotaly, stejně jako marné úsilí (často iniciované novou Komisí) posunout legislativní vývoj liberálnějším a konkurenceschopnějším směrem, který by plně využíval potenciálu EU-25 (Bolkesteinova směrnice, směrnice o pracovní době).

Namísto toho evropské instituce trpí sklonem upřednostňovat produkci velmi vágních a obecných deklamací a dokumentů bez praktických perspektiv. Může to být též případ těchto Rámcových směrů, jejichž prioritami má být nastartování inovativního boomu v EU, investice do vědy a výzkumu (snaha naplnit požadavky Lisabonské agendy, aby roční investice do této oblasti dosahovaly výše 3% objemu všech investic v EU), podpora průmyslu, další integrace vnitřního trhu za účelem vytváření nových pracovních příležitostí a podpora malého a středního podnikání. Je však skutečně otázkou (na niž Rámcové směry již odpověď neposkytují), jak hodlá

Komise a Rada těchto cílů dosáhnout ve světle toho, že odmítnutí Bolkesteinovy směrnice ze strany Francie a Německa zanechalo po sobě nedobudovaný trh se službami, že pro nové členské státy stále plně neplatí volný pohyb pracovních sil v rámci EU a že nejnovější legislativní vývoj (odmítnutí směrnice o pracovní době, která umožňovala zachování flexibility pokud jde o délku týdenní pracovní doby, ze strany levice v EP) se opět nese spíše v duchu regulace, sociálního protekcionismu a překážek pro podnikatele a zaměstnavatele. Ministři členských států přesto během zasedání vyjádřili optimistická očekávání, že realizaci cílů napomohou národní akční plány, kterými se mají dle nových úprav Lisabonské strategie řídit jednotlivé členské státy. Podle těchto akčních plánů mají jednotlivé členské státy po 3 roky plnit cíle Lisabonské strategie v oblasti ekonomického růstu a zaměstnanosti a jejich obsah má být pro tyto členské státy závazný.

Rámcové směry z hlediska ČR

Rámcové směry pro růst a zaměstnanost žádné konkrétní požadavky vůči členským státům neobsahují, národní zprávy o plnění Lisabonské agendy, které je každý členský stát povinen předložit do 15. října 2005 (jak rozhodla 3. května Komise) však mají jejich obsah odrážet.

Rámcové směry vyzývají členské státy ke snižování dluhů veřejných financí, k reformám penzijního a zdravotnického systému v kontextu problému stárnutí populace, k zajištění toho, aby systém zdanění populace a ekonomických aktivit podporoval a nikoli inhiboval ekonomický růst a zvyšování zaměstnanosti. To jsou z hlediska ČR velmi aktuální požadavky, jejich deklaratorní úroveň ale nezaručuje efektivitu a skutečné plnění. Jako příklad dalšího rozchodu požadavků s praxí mohou sloužit na jedné straně výzvy vůči zemím eurozóny, aby se snažily podpořit stabilitu měny euro i ekonomickou stabilitu EU jako celku plněním konvergenčních kritérií v oblasti rozpočtových deficitů, a na druhé straně skutečnost: uvolnění pravidel Paktu růstu a stability, jež zadlužování zemí eurozóny usnadňuje. To odsuzuje tyto požadavky „mikroekonomického rázu“ (týkající se jednotlivých členských států, nikoli EU jako jednotné ekonomické zóny) k podobné neúčinnosti jako „makroekonomické“ výzvy (učinit EU přitažlivým pro investice a konkurenceschopným ekonomickým gigantem v globálním měřítku). Ve světle těchto požadavků má sporný ráz i skutečnost, že EU vzhledem ke své ideové a politické orientaci musela doprovodit požadavky na zvýšení pracovních příležitostí voláním po modernizaci sociálních systémů a zvýšení mezd. Nabízí se proto otázka, jestli právě takovým způsobem může

EU dosáhnout světové konkurenceschopnosti, není-li schopná odstraňovat její nejpalcivější překážky a otevřít oči před vnější i vnitřní ekonomickou realitou.

1.4.2 COREPER

Návrh směrnice o pracovní době strojvůdců

Výbor stálých zástupců (Coreper) 11. května projednával návrh směrnice o pracovní době strojvůdců, kteří se podílejí na přeshraniční dopravě. Přestože vznikl po vzájemné dohodě Komise a sociálních partnerů v oblasti dopravy v lednu 2004 (jednání trvala přes devět měsíců), v současné době čelí odporu členských států. Proti jsou mj. Velká Británie, Nizozemsko a Slovensko. Obecné výhrady předložilo Německo, Litva, Itálie a ČR. Evropská federace pracovníků v dopravě (ETF) vyslovila obavu, že neschválení návrhu zabrání další liberalizaci trhu v sektoru dopravy, protože bude znemožněno nastavení stejných standardů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Platná směrnice o pracovní době (2003/88) platí obecně a umožňuje přijetí zpřesňujících norem. Jedním z případů je i inkriminovaný návrh.

Sporné body

Největším problémem je, že návrh (dohoda o něm) byl přijat formou sociálního dialogu. Rada k němu nemůže přijímat pozměňovací návrhy (může jej buď přijmout, nebo nepřijmout) a EP není v tomto případě zainteresován, byť v otázkách dopravy standardně rozhodovací proces ovlivňuje. V jádru návrhu jsou specifikovány minimální požadavky na odpočinek pracovníků (minimálně 12 hodin denně, jednou týdně lze zkrátit na 9 hodin) a na dobu řízení (celkově nesmí překročit 80 hodin během 14 dnů).

1.4.3 Transport, Telecom and Energy Council

Směrnice o zpoplatnění silniční infrastruktury

Rada ministrů dopravy dospěla 21. dubna k politické dohodě ohledně návrhu Komise, který má nahradit směrnicí 62 z roku 1999 o zpoplatnění silniční infrastruktury.

Kromě diskuse o právech a povinnostech cestujících po železnici. Rada dospěla i k obecným směrům v otázce programů Marco Polo (používání jiné než

silniční nákladní dopravy) a Galileo (evropský satelitní navigační systém) a v otázce návrhu o identitě leteckých dopravních společností.

Obsah návrhu

Politická dohoda o návrhu na zpoplatnění silnic, pro niž nehlasovali zástupci Estonska, Malty, Portugalska a Belgie a Řecko a Finsko se zdržely, se opřela o dva základní body: řešení současných úlev na poplatcích ve světle nové směrnice a řešení toho, jak naložit s vybranými penězi z mýtného.

Obecně řečeno, úlevy zůstanou zachovány a s penězi budou nakládat dle svých potřeb jednotlivé členské státy. Kompromis byl možný mj. díky ústupkům Rakouska, které se snažilo zajistit pro své horské tunely z hlediska mýtného co nejvýhodnější podmínky. Stále však zůstává mnoho sporných bodů, mj. návrat peněz do budování infrastruktury, limity a podmínky pro různé varianty mýtného a slevy pro časté uživatele silnic.

Sporné body návrhu

Největší obtíže se očekávají v rámci dohodovacího řízení, které nejspíše bude zahájeno mezi Radou a EP v rámci spolurozhodovací procedury.

Co se týče programu Marco Polo, ministři dopravy se jednomyslně shodli na jeho pokračování i v období 2007–2013. Konkrétní finanční ujednání se však budou řešit až po schválení nové finanční perspektivy. (Podobně to platí i o programu Galileo.) Rada nicméně podpořila způsoby kofinancování při nahrazování přepravy nákladů po silnici jinými způsoby přepravy, které navrhla Komise, s tím, že maximální částky, jimiž EU bude přispívat, se sníží. (Obecné směry budou převedeny do podoby společného postoje Rady poté, co EP dokončí první čtení návrhu programu.) Ve věci návrhu o identitě leteckých dopravních společností dospěla Rada k politické dohodě. Úprava má být platná rok poté, co se jí podaří schválit. Zatím je projednávání návrhu na začátku. Cestující získají informace o přepravci už v momentě rezervace letenky. Pokud se tak nestane, dostanou potřebnou informaci co nejdříve poté. Pokud se přepravce změní, musí se to cestující dozvědět nejpozději ve chvíli nástupu do letadla. Kromě toho bude zavedena „černá listina“, na níž budou uvedeny všechny letecké společnosti, jejichž fungování je v jednotlivých členských státech zakázáno. Jednotný zákaz v rámci EU, jak požadovala Francie se Španělskem, se však neplánuje. Naopak se do budoucna počítá s „evropskou známkou kvality“, která bude udělována těm společnostem, které budou certifikovány jako bezpečné. (Politická

dohoda bude převedena do podoby společného postoje Rady poté, co EP dokončí první čtení návrhu programu.)

Další body jednání Rady ministrů dopravy

Na zasedání Rady ministrů dopravy se ovšem řešily i další otázky.

Belgie se postavila za vytvoření normy, která by zajistila bezpečnost přepravy nákladů po železnici. Reagovala tak na skutečnost, že po teroristických útocích v Madridu v březnu 2004 se v této věci neucínily žádné konkrétní kroky. Komise výzvu zaznamenala a přislíbila v dané věci legislativní iniciativu. Nový návrh by nicméně mohl vnést další kontroverze do projednávání tzv. třetího železničního balíku, který už nyní hrozí tím, že bude rozdělen minimálně na dvě položky tak, aby byla průchodná alespoň jeho část. Dánsko zase přišlo s návrhem na harmonizaci norem v oblasti bezpečnosti lůžkových autobusů. Problém je podle něj v tom, že na běžná sedadla se vztahuje požadavek používat bezpečnostní pásy, což neplatí pro lůžka a snižuje to bezpečnost cestujících. Vzhledem k tomu, že lůžkové autobusy se pohybují zpravidla po více zemích EU, navrhlo Dánsko jednotnou úpravu na úrovni EU, nebo kompletní zrušení těchto typů autobusů. Komise stejně jako v případě Belgie oznámila, že výzvu zaznamenala.

Rada ministrů dopravy kromě toho dospěla i k neformální dohodě nepozdržet povinné zavedení digitálních tachografů do všech nových nákladních vozidel. Má se tak stát k 5. srpnu 2005.

Původní záměr Rady jako celku byl zabránit rychlému zavedení tachografů, protože podle dopravců je to v dané lhůtě technicky nemožné. Francie, Španělsko a Belgie ovšem prosadily bod k projednání tak, aby k podobnému vývoji nedošlo: v průběhu oběda. Oddálení zavedení tachografů bylo možné pouze v případě rychlého zahájení dohodovacího řízení mezi Radou a EP ve věci návrhu nařízení o době řízení a dobách odpočinku v silniční dopravě. Právě v tomto nařízení se navrhuje v souladu s návrhem EP posunutí lhůty na zavedení tachografů o rok. Dohodovací řízení s největší pravděpodobností do začátku srpna neskončí a povinnost vybavit automobily tachografy se tak stane skutečností. Mezinárodní unie silniční dopravy (IRU) označila krok Rady za „nezodpovědný a nerealistický“.

Třetí železniční balík

Rada ministrů dopravy 21. dubna diskutovala jednu z částí tzv. třetího železničního balíku: otázku práv a povinností cestujících.

Ostatní otázky (liberalizace mezinárodní osobní železniční dopravy a zajištění kvality nákladní železniční dopravy) se na pořad nedostaly, protože o nich nepanovala shoda ani na úrovni Coreperu 13. dubna.

Obsah balíku

Komise navrhuje, aby byla cestujícím zajištěna kompenzace v případě zpoždění nebo nehody, a to za stejných pravidel ve všech státech EU. Zároveň má být zjednodušen nákup mezinárodních jízdenek.

Členské státy tyto cíle rámcově podporují, ale v dílčích záležitostech se výrazně liší. Některé z nich upozorňují na nesoulad návrhu s Úmluvou o mezinárodní přepravě po železnici z roku 1980, zvláště pak na otázku odpovědnosti přepravců, jíž Komise navrhuje posílit. Kontroverzní je také věc úzké kooperace železničních společností v otázce rezervace jízdenek ap.; podle některých názorů se může dostat do nesouladu se soutěžní politikou EU.

Otázka liberalizace na poli národních železničních firem

Dopravní výbor EP 19. dubna diskutoval otázku liberalizace na poli národních železničních firem. Tato záležitost přitom přímo nespadá do známého tzv. třetího železničního balíku, který se snaží řešit uceleně několik otázek, které se železniční dopravy týkají (mj. práva a povinnosti cestujících, certifikaci strojvedoucích a zajištění kvality nákladní železniční dopravy).

Otázka liberalizace přitom byla vznesena právě v souvislosti s přijetím zprávy k prvnímu čtení železničního balíku v EP. Dopravní výbor se postavil za liberalizaci trhu se službami v železniční dopravě na mezinárodním poli do roku 2008 (Komise navrhovala rok 2010) a na poli národním do roku 2012.

Sporné body liberalizace

Vzhledem k tomu, že EP očekává silnou opozici v Radě, rozhodl se výbor svou zprávu předložit plénu až poté, co Rada zajistí, že posoudí všechny otázky železničního balíku včetně nově přidané položky. Je však nepravděpodobné, že na to Rada přistoupí, protože liberalizaci na národní úrovni se členské státy bránily už při projednávání tzv. druhého železničního balíku. Na druhé straně je pravda, že spolurozhodovací procedura umožňuje EP „vydírat“ Radu a přijmout strategii „všechno, nebo nic“, protože Rada může přijmout společný postoj až poté, co se EP k návrhu vyjádří. Dopravní výbor přitom překvapivě odmítl jeden z návrhů tzv. třetího železničního balíku: návrh o zajištění kvality nákladní železniční dopravy. Postavil se tak na stranu členských států i jednotlivých železničních dopravců. V kombinaci s požadavkem na liberalizaci lze očekávat, že o železniční legislativě se v následujícím období povede ještě intenzivnější debata než dosud. Rozhodnutí dopravního výboru je pozoruhodné v tom smyslu, že bylo přijato napříč politickým spektrem a postavilo se proti přísnější regulaci na úrovni EU, která podle poslanců má potenciál vést k narušení trhu.

Co se týče dalších položek železničního balíku, tak v otázce práv a povinností cestujících výbor zjednodušil návrh Komise v tom smyslu, že rozšířil předmět připravované normy na všechny cestující (nejen ty, kteří cestují z jedné země EU do druhé).

Zároveň došlo k vyřešení otázky sezónních jízdenek a případů častého rušení spojů. Výbor specifikoval, jaké kompenzace mají být cestujícím vypláceny za jaká zpoždění. V otázce certifikace strojvedoucích, která je ze všech položek balíku nejméně problematická, výbor zkrátil lhůty, do kdy mají být konkrétní osoby proškoleny: „přeshraniční“ strojvedoucí do ledna 2007 a všichni ostatní do ledna 2009

II. ČÁST – PŘÍLOHA

AKTUÁLNÍ PROBLÉMOVÉ OBLASTI SPJATÉ S LEGISLATIVNÍ AKTIVITOU ČI JEJÍ INTENZIVNÍ PŘÍPRAVOU

2.1 FINANCE EU

Neformální schůzka EcoFin 13. a 14. května se dotkla problematiky významné snad nikoli z bezprostředního hlediska pro ČR, nepochybně ale významné v mezinárodněpolitickém a mezinárodně právním kontextu, zejména ve spojení s dikcí Evropské ústavy.

Za zaznamenání stojí, že zástupci ministerstev financí eurozóny se sešli odděleně ještě před vlastní neformální schůzkou EcoFin, což do určité míry předznamenává formát, který pro jednání hospodářských a finančních resortů v rámci Rady zavádí Ústava – ministři financí eurozóny mají jednat i hlasovat odděleně ve finančních záležitostech i ohledně konvergence hospodářských politik eurozóny. Na tomto jednání ministři diskutovali problém pojící se s otázkou vlastní mezinárodněprávní subjektivity, kterou pro EU zavádí Ústava. Prozatím má v rámci mezinárodních ekonomických fór a organizací (např. G-7) každá země eurozóny svého zástupce, na květnové schůzce však ministři financí eurozóny diskutovali i eventualitu jednotného zastoupení právě v rámci G-7 (v současnosti se schůzek G-7 účastní zástupce Itálie, Německa a Francie, v omezené míře potom i formální hlava eurozóny, kterou je nyní premiér předsednické země EU Lucemburska Junker a komisař pro ekonomické a monetární záležitosti). Zdá se tedy, že navzdory tomu, že Ústava dosud nebyla ratifikována, není daleko situace, kterou předvídal komentátoři a odpůrci federalistického směřování Unie – tedy že v budoucnu bude členství jednotlivých států v mezinárodních organizacích nahrazeno jednotným zastoupením. Diskuse o řešení situace, v níž v rámci G-7 zasedají jak zástupci 3 členských států eurozóny, tak formální hlava eurozóny a zástupce Komise, už tento trend předznamenává.

Finanční perspektiva 2007–2013

Problémem, který poznamenal květnovou neformální schůzku ministrů financí v souvislosti s projednáváním nové finanční perspektivy, byla otázka zachování či zrušení britského rabatu.

Tento citlivý problém naráží na jedné straně na skutečnost, že Komise v souvislosti s novou finanční perspektivou lavíruje mezi voláním nových členských zemí i starých čistých plátců po zachování možnosti čerpat z evropského rozpočtu, a mezi požadavky čistých plátců na to, aby se objem rozpočtu nenavýšoval nad rámec 1% GNI EU. Komise se v této souvislosti pokouší „ušetřit“ též na britském rabatu, jehož prostřednictvím se navrací od roku 1984 Velké Británii část příspěvku do evropského rozpočtu (Velká Británie však i navzdory této vratce zůstává každoročně čistým plátcem). Na zrušení rabatu nemá pochopitelně zájem Velká Británie, která od 1. července 2005 usedá na post předsednické země EU. Očekává se proto, že se bude snažit směřovat jednání o nové finanční perspektivě k úsporné variantě (pravděpodobně především v oblasti strukturální politiky), která by ale neohrozila britský rabat, takže jednání o stopech finanční perspektivy zřejmě nebudou završena za jejího předsednictví, ale až v první polovině roku 2006, kdy bude EU předsedat Rakousko.

Finanční perspektiva a EP

Jednání o finanční perspektivě dominovala na přelomu dubna a května nejen jednáním Rady, ale také Evropského parlamentu. Vedle širší diskuse o tzv. Bögeho zprávě poslanci diskutovali o finančních parametrech v rámci jednotlivých specifických oblastí.

Diskuse na plenárním zasedání EP 10. května se dotkla též programů tzv. transevropských sítí, na něž návrh nové finanční perspektivy ze strany Komise počítá s částkou převyšující 20 mld. euro. Poslanci EP se během rozpravy přiklonili k názoru, aby tato částka byla pro období 2007–2013 minimálně zachována. Poslanci vyjádřili podporu především pro pokračování téměř 50 přeshraničních projektů výstavby nové infrastruktury v rámci rozšířené EU. Nutno přitom zdůraznit, že v této otázce našlo plénum EP relativně široký konsensus, pro podporu existujících projektů transevropských sítí se vyslovovali jak poslanci pravice (EPP-ED), tak levice (PES, Zelení) i nezávislí. Je však velmi alarmující otázkou, zda

navržená částka bude vůbec pro všechny plánované projekty stačit. Experti odhadují, že jen dokončení 30 projektů transevropských sítí v rámci EU-25 do roku 2020 by vyžadovalo až závratnou částku 225 miliard euro, pokrytí všech plánovaných projektů z možností evropského rozpočtu je tedy poměrně nereálné.

Problémové body

Zprávy expertních skupin dlouhodobě upozorňují na to, že by se evropské instituce (zejména Komise a Rada) v oblasti evropské dopravní politiky měly zabývat problematikou zlepšení kvality infrastruktury a dobudování programu transevropských sítí, což se týká zejména nových členských zemí, kde jsou v těchto programech značné rezervy.

Nový komisař pro dopravu Barrot sice započal své pětileté funkční období s ambiciózním plánem na zvýšení bezpečnosti silniční dopravy, tento plán je však prozatím v legislativní oblasti naplňován především novými regulativními normami, které upravují do detailů některé dílčí povinné prvky technického vybavení vozidel (bezpečnostní pásy, antikolizní radarová zařízení) a pokoušejí se sázet především na zvýšení zodpovědnosti řidičů, méně důrazu je již kladeno na zlepšení kvality infrastruktury, která je znepokojivá. V řadě nových členských zemí se nedaří výrazněji pokročit v projektech transevropských sítí (např. Pobaltí), což se ovšem odvíjí od neúprosné reality, v jejímž rámci se nedaří získat pro projekty investory schopné náročné programy dostatečně financovat, ať již v rámci státu či z řad soukromých investorů. Evropský rozpočet přitom nabízí v programech transevropských sítí pouze spoluúčast, nutná míra financování ze strany žadatele o projekt je vysoká. Realizace projektů se proto zpožďuje a Komise se především v případě přeshraničních projektů, které se týkají nových členských zemí, oprávněně obává neúspěchu. Programy budování transevropských sítí jsou víceleté, se specifikací podmínek pro nové projekty (kvalita projektu, míra zajištění spolufinancování, environmentální požadavky) zahrnující i nové členy, včetně vyčleněného rozpočtu, se počítá od roku 2006. Tomu se musí do značné míry přizpůsobovat i úvahy o konkrétních finančních parametrech nové finanční perspektivy, která bohužel vzniká v neúprosné realitě řídicí se rovnicí: příliš mnoho finančních potřeb a požadavků v rámci většího počtu členů-příjemců versus limitovaný objem evropského rozpočtu a limitovaná ochota členů-čistých plátců přispívat v důsledku rozšíření EU více.

Významnou úlohu v tomto směru tedy beze sporu sehrávají právě finanční prostředky, kterých se nedostává pro dobudování velkých projektů vzá-

jemně provázané sítě evropských dálnic, které by vzájemnou návazností zaručovaly plynulost a interoperabilitu dopravy nejen osob, ale i zboží a tím potažmo též zvýšení bezpečnosti silniční dopravy.

Tato problematika se přitom dotýká též ČR, která má rezervy jak v oblasti výstavby dálniční sítě, tak v oblasti kvality komunikací první třídy. Představuje přitom významnou tranzitní zemi v rámci EU a zátěž na její silniční síť se ještě zvýšila poté, co Německo zavedlo na svých dálnicích od 1.1.2005 elektronické mýtné. Některé další evropské země o podobném kroku uvažují (Rakousko) v situaci, kdy se EU v rámci Rady několikrát nedokázala dohodnout na zavedení sjednoceného systému evropského mýtného.

Problematika financování společné dopravní politiky a ČR

Program transevropských sítí, na nějž požaduje EP zachování stávající sumy vyčleněné pro novou finanční perspektivu návrhem Komise, náleží mezi tzv. komunitární programy v rámci vnitřních politik EU (zde konkrétně společné evropské dopravní politiky).

V rámci ČR je gestorem těchto infrastrukturních programů ministerstvo dopravy, první výsledky čerpání finančních prostředků určených na programy v oblasti společné dopravní politiky však v případě ČR nenaznačují velký úspěch pokud jde o množství předkládaných kvalitních projektů a jejich přijetí Komisí. Čerpání ze strany ČR v průběhu prvního roku členství bylo v oblasti infrastruktury omezeno spíše na menší projekty financované v rámci kohezního fondu, jehož kapacita byla po rozhodnutí Komise v prvním roce po rozšíření zvětšena o částku původně ještě náležející do sekce předvstupního nástroje Ispa. Důvod je především ten, že kohezní fond nabízí výhodnější podmínky pokud jde o spolufinancování daného projektu ze strany Komise a evropského rozpočtu, což je v počáteční fázi pro nové členské státy do značné míry rozhodující. Velké projekty týkající se transevropských sítí jsou finančně mimořádně náročné a vyžadují od členského státu vysokou míru spoluúčasti, což jejich realizaci limituje. Poslanci EP si však v rámci svého požadavku zachování navržené sumy pro tuto oblast zjevně uvědomují závažnost problému nedobudovaných projektů transevropských sítí, i když je otázkou, zda se v rámci rozpočtových škrťů, po nichž volá v rámci Rady šestice čistých plátců, nyní již částečně i EP a jako nutnou realitu je začíná přijímat i Komise, podaří sumu určenou pro tuto dílčí oblast zachovat. Prozatím je z jednání probíhajících na téma nové finanční perspektivy zřejmé, že případné rozpočtové

škrtky by se měly dotýkat oblasti strukturálních fondů, kam fakticky spadá i oblast fondu kohezního, z nějž jsou financovány mj. infrastrukturní projekty v rámci regionů, které nedosahují 90 % průměru GNI EU. Měly by se tedy dotknout právě evropských dotací umožňujících vysokou míru spoluúčasti evropského rozpočtu při financování daných projektů. Oblasti vnitřních politik, které spadají do Lisabonského cíle zvýšení konkurenceschopnosti a růstu (kam by měla náležet též společná dopravní politika a projekty transevropských sítí), by naopak nastavení nové finanční perspektivy mělo podporovat. Již zmíněný problém vysoké míry spoluúčasti žadatele o projekt v těchto finančně vysoce náročných programech ale bude zřejmě představovat limitující faktor.

Finanční perspektiva na jednání Rady pro hospodářskou soutěž

Další z fór v rámci jednání Rady ministrů, které v květnu ovládala tematika nové finanční perspektivy reprezentovala Rada ministrů pro hospodářskou soutěž. Na jednání ministrů průmyslu a výzkumu byl diskutován Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci pro období 2007–2013, který Komise představila v dubnu.

Ministři členských zemí jej přijali vesměs se souhlasem, přičemž kladli důraz na to, aby většina plánované částky převyšující 4 mld. euro byla použita na podporu a ve prospěch malého a středního podnikání. Pod vlivem nepříznivých zpráv o dosavadním naplňování Lisabonské agendy si většina zástupců členských zemí uvědomuje nutnost zaměření podpory konkurenceschopnosti a ekonomického růstu na oblast malého a středního podnikání, otázkou však opět je, do jaké míry se deklarace a prohlášení v rámci evropských institucí může shodovat se skutečností. Pro oblast podpory malého a středního podnikání bohužel po roční zkušenosti se členstvím ČR v EU platí částečně podobné závěry jako pro oblast infrastruktury. Příslušný program podpory malého a středního podnikání v rámci komunitárních programů EU, spravovaný Ministerstvem pro místní rozvoj, nevykazuje podle dostupných zpráv (MF, MMR) co do množství přihlášených a úspěšných projektů velký úspěch, což se odráží i na objemu čerpaných finančních prostředků. Nevýhodnost z hlediska evropského spolufinancování opět způsobuje, že žadatelé vyhledávají spíše možnosti příslušných strukturálních fondů. Perspektiva těchto programů tedy opět leží (v poněkud „drastickém“ smyslu) v tom, že nutnost rozpočtových škrtnů v oblasti strukturálních fondů přenesou pozornost žadatelů k těmto, z hlediska evropského spolufinancování méně výhodným projektům. Snaha klást v rámci naplňování prvního pilíře Lisabonské agendy důraz

na podporu malého a středního podnikání by mohla do budoucna přisun financí v této podkapitole evropského rozpočtu zajistit.

Problémové body

Podobně jako jsou tři pilíře Lisabonské agendy, obsahuje však i Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci tři pilíře: vedle podpory podnikání a inovace také důraz na komunikační technologie a využívání tzv. inteligentní energie, kam je zahrnuta také problematika a oblast životního prostředí.

Zástupci některých členských států se však již na jednání Rady nechali slyšet, že by rádi doplnili tento program o čtvrtý bod, který by kladl speciální důraz (včetně příslušných finančních konsekvencí) na oblast životního prostředí. Snaha Barrosovy Komise „propašovat“ tak tímto nepřímým způsobem do dílčích legislativních a rozpočtových programů neúspěšnou koncepci liberální revize Lisabonské strategie (se speciálním důrazem na problematiku růstu, konkurenceschopnosti, inovace a podpory podnikání na úkor sociálních a environmentálních otázek) se tak někdy setkává s odporem i v těchto dílčích otázkách. Z hlediska logiky a efektivity těchto dílčích programů, jichž Komise (často s nepřilíživým praktickým výsledkem) produkuje v období před schvalováním nové finanční perspektivy značné množství, je ovšem již legitimní poukaz některých členů Rady ministrů na to, že Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci se v řadě bodů překrývá se známým a v rámci Lisabonské agendy zhusta citovaným 7. rámcovým programem pro vědu a výzkum. Je to určitý příznak neefektivního a byrokratického jednání Komise, která za produkci těchto deklaratorních dokumentů bohužel často skrývá praktické neúspěchy své činnosti (viz neúspěch Lisabonské agendy). Takové přehmaty Komise potom bohužel vyvolávají legitimní otázky po skutečném praktickém významu těchto programů a diskusí o nich.

Rada na svém květnovém zasedání odložila konečné schválení rámcového programu až na období britského předsednictví, které začne v červenci 2005 a které by se mělo soustředit v oblasti finanční perspektivy právě na otázky výzkumu a inovace.

Za touto avizovanou snahou britského předsednictví ovšem někteří pozorovatelé spatřují úsilí rozředit a odsunout do pozadí pomocí jednání o velmi dílčích otázkách evropského rozpočtu závažnější problémy, které se v rámci financování EU dotýkají i samotné Velké Británie (především jde o otázku britského rabatu).

2.2 LISABONSKÁ STRATEGIE

Otázka Lisabonské strategie v její environmentální dimenzi, kterou má dle některých kritiků současná Komise tendenci přehlížet ve prospěch ekonomické liberalizace, zajištění růstu a konkurenceschopnosti, se dostala v květnu díky poslancům frakce Zelených v EP do pozornosti Evropského parlamentu.

Frakce Zelených v EP připravila v dubnu ve spolupráci s Mezinárodní agenturou pro energii (IEA), jejíž zástupci se sešli na zasedání ve dnech 2.–3. května, návrhy kroků, jak snížit energetickou závislost Evropy na ropě. Frakce si vzala za základ Lisabonskou strategii a skutečnost, že v ní není daná otázka vůbec řešena. "

Návrhy Zelených

Podle Zelených by měly jejich kroky nejvíce ovlivnit sektor dopravy.

Nahrazení ropy jinými palivy (jádru, vodík) s pochopitelných důvodů odmítli. Za to se postavili za širší využití biopaliv. Frakce mj. navrhla snížení maximální rychlosti automobilů, zvýhodnění vozidel s hybridním pohonem, zákaz prodeje vozů 4x4 a přepracování stávajících konceptů urbanizace a mobility po městech. IEA návrhy Zelených podpořila a doplnila je dalšími návrhy, které podle ní napomohou snížit závislost Evropy na dodávkách ropy: sdílení automobilů více osobami, restriktce na používání automobilů, čtyřdenní pracovní týden s adekvátním prodloužením pracovní doby či bezplatná veřejná doprava. Jak v případě Zelených, tak i v případě IEA jde pouze o nezávazná doporučení bez právní relevance. Je však potřeba upozornit, že Zelení v EP si uvědomují, že většina států EU je členem i IEA/OECD. Jinými slovy řečeno, kooperace Zelených s institucí „zvnějšku“ se může postupem doby odrazit i na legislativní aktivitě EU. Důkazem je i vystoupení komisaře Andrise Piebalge na zasedání IEA, který hlavní myšlenku na snížení energetické závislosti prezentoval jako stanovisko Komise. Producenti energií v EU by měli vzájemně ještě více spolupracovat s cílem zajištění jejich efektivního využívání. Zároveň by měly být zachovány dovozy ropy i do budoucna na stávající úrovni (v žádném případě by se neměly zvyšovat).

2.3 ZEMĚDĚLSTVÍ

Reforma cukerného pořádku

V oblasti společné zemědělské politiky se aktuální legislativní vývoj soustřeďoval na neformální zasedání Rady ministrů zemědělství, které proběhlo 10. května a též na jednání EP.

Zasedání Rady se dotýkalo předběžně velmi citlivé otázky reformy cukerného pořádku, která má potenciál likvidačním způsobem postihnout produkci cukru ČR. Na reformu cukerného pořádku, která má být provedena během 4 let silně tlačí WTO, která požaduje schválení reformy ze strany EU do listopadu 2005. Již v rámci dubnového zasedání WTO stávající silně protekcionistický cukerní režim v EU (ceny cukru v EU až 3x převyšují ceny světové, dovoz ze třetích zemí je deformován vysokými cly a dumpingová cena evropského cukru na světovém trhu zase vysokými dotacemi) podrobila silné kritice.

Legislativní pozadí jednání o reformě

Reforma cukerného pořádku byla naposledy silně diskutována na listopadovém zasedání Rady v roce 2004, kde se zformovala skupina 10 členských zemí (mezi nimi Irsko, Finsko a nové členské státy, velmi překvapivě bez ČR a nikoli již tolik překvapivě bez Polska, které se pokouší určitou „poslušností“ v této otázce nepoškodit své zájmy v oblasti financování rozvoje venkova a dalších citlivých odvětví, jako např. ovoce a zeleniny), které zaslaly Komisi protest proti parametrům reformy, která uměle znevýhodňuje nové členy, nařizuje jim nižší výrobní kvótu cukru a staví je automaticky do úlohy tzv. nekonkurenceschopných zemí.

Reformu naopak podporují starší členské země, kterým navzdory požadavku WTO na plošné snížení kvantity produkce evropského cukru, zůstávají vyšší výrobní kvóty zachovány. Mezi nimi např. Německo, i tento stát však v rámci jednání Rady konstatuje, že při stávajícím odporu téměř poloviny členských států bude reformu obtížné prosadit. Hlubší projednávání reformy cukerného pořádku se očekává na oficiálním jednání Rady ministrů zemědělství v červnu 2005. Bude velmi zajímavé sledovat, zda „vyděračský“ potenciál malých a nových členských států, které mají být reformou znevýhodněny, podaří zvrátit návrh vycházející od velkých a silných členů nejen EU, ale především CAP (Francie, Německo). Zarážející skutečností je pouze to, že mezi touto „skupinou odporu“ chybí 2 nové členské země, které budou parametry reformy coby největší dosavadní producenti cukru v rámci EU-10 poškozeny nejvíce – Polsko (kde je to však z výše zmíněných důvodů „balíkového“ jednání poměrně pochopitelné) a ČR (kde zdůvodnění tohoto postoje schází).

Podpora mladých farmářů

Za nejvýznamnější bod neformálního jednání Rady ministrů byla ovšem označována otázka finančních podpor mladým farmářům a jejich

zohlednění v rámci připravovaného programu na podporu venkova (fond EAFRD) i v programech přímých zemědělských podpor (jednotná platba na farmu).

Neformální schůzka ministrů zemědělství EU se věnovala otázce, jakým způsobem zohlednit v rámci financování rozvoje venkova a netržních podpor, které mají proudit do společné zemědělské politiky v rámci nové finanční perspektivy, požadavky mladých farmářů na ulehčení jejich startu v zemědělství. CAP již nyní, kdy je financována majoritně z garanční a orientační části zemědělského fondu EAGGF, disponuje programy na financování předčasného odchodu farmářů do výslužby, komisařka pro zemědělství Boelová nyní zdůrazňuje, že úlohou Komise v oblasti rozvoje venkova má být prostřednictvím finančních pobídek dále motivovat členské státy, aby mladým farmářům v zemědělství finančně pomáhaly. Problematika podpory mladých farmářů je totiž spjata i se širšími, strukturálními problémy současného venkova, které zaznívají i v diskusích českých farmářů a obyvatel venkova: za jeden z klíčových problémů bývá označováno stárnutí populace, nejen lidí zaměstnaných v zemědělství, ale obecně obyvatel žijících na venkově (podle průzkumů prováděných ještě v rámci EU-15 až 55% evropských farmářů je starších než 55 let) a vyliďňování venkova, kde stále tvoří zemědělství jeden z hlavních zdrojů obživy.

Paradoxní je skutečnost, že tyto problémy měla vyřešit právě reforma CAP, která položila větší důraz nikoli na financování zemědělské (nad)produkce, ale na přímé platby farmářům (jednotné platby na farmu dle rozlohy), systém je však předmětem kritiky vycházející právě od farmářů.

Tyto přímé platby, nesvázané s produkcí, měly farmářům umožnit investovat do obnovy nemovitostí, techniky a do kultivace půdy, dle dotazníků, o nichž jednání Rady hovořilo, však řada farmářů v rámci EU-15 upozorňuje na to, že tento ideál přímých plateb v praxi příliš nefunguje a CAP spíše podrývá. ČR na základě přístupové smlouvy obdržela první přímé platby, rozdělované zemědělcům prostřednictvím Státního zemědělského a intervenčního fondu teprve na počátku roku 2005. Zkušenosti s touto formou pomoci zemědělcům tedy ještě nejsou z dlouhodobějšího hlediska k dispozici. V případě ČR jako nového členského státu však nelze přehlédnout skutečnost, že má z Přístupových smluv nárok pouze na 25% částky, kterou dostávají na přímé zemědělské podpory státy EU-15 (částka se bude kontinuálně navyšovat o 5 a později 10% až na 100%, jichž ČR dosáhne v roce 2013, respektive

2014, protože přímé dotace jsou vypláceny až zpětně, na počátku následujícího rozpočtového roku). Dle údajů za první necelý rok členství 2004 získala ČR v oblasti CAP výrazně méně financí v oblasti financování zemědělských trhů – necelých 5 mil. Euro oproti původně odhadovaným 49 mil. Euro, více, než se předpokládalo naopak obdržela v oblasti podpory venkova (financované prozatím ještě z fondu EAGGF), což jednoznačně potvrzuje trend podpory spíše nezemědělského využívání půdy v ČR. Ukazatele za 1. čtvrtletí roku 2005 již hovoří v rámci tržních operací příznivěji, ČR navíc získala své první přímé platby ve výši 196 mil. Euro. Je však třeba si uvědomit, že tuto jedinou, fakticky garantovanou částku v oblasti CAP získává ČR až do roku 2014 v redukované podobě, zatímco na podmínky nové finanční perspektivy doléhá na jedné straně rozšíření EU o 2 zemědělské země, na druhé straně omezené rozpočtové prostředky. Je proto otázkou do budoucna, zda bude pro české farmáře systém okleštěných přímých plateb znamenat skutečný přínos, nebo zda budou muset vlivem rozpočtových faktorů spíše redukovat představy, s nimiž ČR do CAP vstupovala a počítat se snižující se možností čerpání evropských financí i v této oblasti.

Reforma sektoru ovoce a zeleniny

Evropský parlament vydal během svého zasedání 11. května jedno z poměrně důležitých stanovisek týkajících se zemědělské politiky. Vyjádřil totiž silně opoziční stanovisko vůči rozhodnutí Komise odložit reformu sektoru ovoce a zeleniny.

Připravovaná reforma sektoru ovoce a zeleniny náleží vedle reformy cukerného pořádku k nejvíce diskutovaným reformním programům v rámci tržních operací CAP. Nejedná se sice o tolik kontroverzní program jako v případě reformy cukerného tržního režimu, skutečností však je, že obchod s evropským ovocem a zeleninou se v současnosti též nachází mimo záběr reformy CAP. Po rozšíření EU navíc trh bývalé EU-15 čelí přílivu levného ovoce a zeleniny především z Polska, očekává se tedy, že chystaná reforma bude znamenat určitou kontroverzi mezi někdejší EU-15 a zejména Polskem. EP tedy ve svém rozhořčeném stanovisku vyjadřoval zejména pocit lobbyistických zemědělských skupin z EU-15, že nastalou situaci v sektoru je potřeba řešit urgentně, nikoli až v horizontu jednoho či dvou let, jak navrhuje Komise, což je pro zemědělskou lobby, hovořící částečně ústy poslanců EP především za Španělsko, coby tradičního producenta a exportéra ovoce a zeleniny v rámci EU, absolutně nepřijatelné.

Sporné body

Podobně jako v případě sporné reformy cukerného pořádku i v případě reformy trhu s ovocem a zeleninou, jedním z hlavních důvodů volání po reformě (zejména financování tohoto sektoru) tlak WTO vůči dumpingovým a antiliberálním praktikám CAP na globálním zemědělském trhu.

Tradiční producenti a exportéři ovoce a zeleniny se obávají, že v rámci přípravy nové finanční perspektivy, která počítá se snižováním nákladů na regulaci trhů, tržní dotace a podporu produkce, bude trh s těmito komoditami marginalizován, tj. po snížení dotací proudících do tohoto sektoru se evropské ovoce a zelenina stanou na globálním trhu nekonkurenceschopnými. Dlužno připomenout, že dle již existujících přesných plánů a stropů financí přidělených zemědělskému sektoru v rámci návrhu Komise pro novou finanční perspektivu, má majoritní podíl dotací a podporu trhu setrávat u tradičních producentů EU-15, zatímco nové členské země mají získávat spíše z fondu pro rozvoj venkova, což znamená v praxi podporu nezemědělského využívání půdy. Lze tedy očekávat právě střety zemědělské lobby reprezentující EU-15 s některými novými, v zemědělství silnými a konkurenceschopnými zeměmi (např. právě Polsko), které se vzhledem k přetrvávajícímu významu zemědělské výroby nejen v ekonomickém, ale především sociálním ohledu (pracovní místa), nebudou ochotny s takovým stavem smířit.

Zpráva EP k problematice reformy sektoru ovoce a zeleniny se proto pokouší upozorňovat i na to, že Komise nedostatečně využívá svoji politiku v oblasti výživy a veřejného zdraví na podporu konzumace ovoce a zeleniny a stejně tak, že odmítá posílit úlohu výrobců a jejich sdružení (tedy zemědělských družstev) v oblasti managementu trhu s ovocem a zeleninou.

Zpráva tedy vyčítá Komisi i určitou centralizaci, neefektivitu a bezradnost pokud jde o management

trhu s ovocem a zeleninou, což je v oblasti CAP relativně významná kritika tváří v tvář některým návrhům na to, aby byla Komisi odňata část klíčové odpovědnosti za financování tohoto složitého a pře-regulovaného sektoru a aby bylo v oblasti zemědělství využito možnosti spolufinancování ze strany členských států.

Zpráva EP ovšem v oblasti reformy trhu s ovocem a zeleninou, která bude ještě velmi bolestná (o tom svědčí i nechuť Komise urychleně se problematikou zabývat) nepřináší skutečně systémové podněty a řešení.

Namísto toho volá po posílení financování tohoto sektoru, který bohužel končí každoročně v obrovských ztrátách (oblast trhu s ovocem a zeleninou je v rámci CAP nejpřebytkovější, působení evropské produkce na globálním trhu končí každoročně vysokým deficitem). Největším konkurentem evropské produkce ovoce a zeleniny, která od roku 1995 navzdory deficitům ještě vzrostla (situaci EU-15 nyní navíc částečně zkomplikovala právě konkurence polské produkce), je Čína. EU-15 stále představuje druhého největšího světového exportéra ovoce a zeleniny, právě díky dumpingovým praktikám zemědělských dotací, které činí evropské ovoce a zeleninu konkurenceschopnými na světovém trhu, což silně kritizuje WTO. Stanovisko EP přitom neobsahuje konkrétní opatření, která by problém dlouhodobě řešila, naopak navrhuje vyčlenění rezervy 15 mil. Euro v rámci nové finanční perspektivy každoročně pro podporu evropské produkce ovoce a zeleniny coby „kvalitativně vyššího“ konkurenta levné světové produkce.

Problematika reformy sektoru ovoce a zeleniny tak v sobě skrývá potenciál budoucí další rozbušky v rámci CAP pokud jde o vztahy EU-WTO i vzájemnou koexistenci států EU-25 (či dokonce EU-27), tím spíše, že jednotlivé instituce nejsou příliš schopny nabízet dlouhodobá a skutečně účinná řešení daného problému.